

7. Torstaina 12 päivänä helmikuuta 1998

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 245/1997 vp

Toinen käsittely

2) Hallituksen esitys oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua hovioikeuteen ja asian käsittelyä hovioikeudessa koskevien säännösten sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys 33/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Lähetekeskustelu

3) Lakialoite laiksi päihdehuoltolain muuttamisesta

Lakialoite 142/1997 vp (Päivi Räsänen /skl)

4) Lakialoite laeiksi työntekijäin eläkelain 4 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain 4 §:n muuttamisesta

Lakialoite 143/1997 vp (Valto Koski /sd ym.)

5) Lakialoite laiksi asunto-osuuskuntatalolainojen korkotuesta 204

Lakialoite 146/1997 vp (Riitta Korhonen /kok)

Mietintöjen pöydällepano

6) Hallituksen esitys miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista ja rajoituksista tehdyn muutetun pöytäkirjan hyväksymisestä 205

180 Hallituksen esitys 205/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

198 Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Halonen, Hassi, Hyssälä, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kanerva I., Karhunen, Koskinen Jari, Krohn, Kuisma, Leppänen P., Lindroos, Mölsä, Penttilä, Rauramo, Rosendahl, Saari, Smeds, Suhola, Tiilikainen, Vehviläinen, Vihriälä ja Vuorensola.

200 Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Rauramo ja Jaakonsaari.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

202 Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella ed. Vehviläinen, virkatehtävien perusteella edustajat Kalliomäki ja Törnqvist sekä muun syyn perusteella

edustajat Hassi, Hyssälä, Kuisma, Lindroos, Mölsä, Penttilä, Rauramo, Saari, Tiilikainen, Vihriälä ja Vuorensola sekä

tästä ja huomisesta päivästä sairauden perusteella edustajat Jari Koskinen ja Krohn sekä muun syyn perusteella edustajat I. Kanerva, Rosendahl ja Smeds.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtajat

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta on eilen 11 päivänä helmikuuta 1998 valinnut puheenjohtajakseen ed. Wahlströmin ja varapuheenjohtajakseen ed. Sasin.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtajat

Ensimmäinen varapuhemies: Edelleen ilmoitetaan, että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta on samoin eilen valinnut puheenjohtajakseen ed. Elon ja varapuheenjohtajakseen ed. Jäätteenmäen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta tehdyn Amsterdamin sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 245/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle suuren valiokunnan sekä muiden pysyvien erikoisvaliokuntien puolustusvaliokuntaa lukuun ottamatta on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Pääministeri Lipponen: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Euroopan unioni on ollut viime vuosina ja on tästä eteenpäin uusien haasteiden edessä. Unionin työjärjestyksessä ovat hallitsevassa asemassa nyt Talous- ja rahaliiton

kolmannen vaiheen käynnistyminen ja euroalueen perustaminen, unionin laajentuminen sekä unionin keskeisten toimintalojien uudistaminen eli niin sanottu Agenda 2000 -kokonaisuus, sen toteuttaminen. Näiden hankkeiden toteuttamiselle tasoitettiin tietä siinä hallitustenvälisessä konferenssissa, joka päättyi viime kesäkuussa pidettyyn Amsterdamin Eurooppa-neuvoston kokoukseen ja joka konferenssi kesti kaiken kaikkiaan 15 kuukautta. Amsterdamin sopimus, joka esitellään eduskunnalle, pitää sisällään unionin perussopimusten uudistamisen.

Tuossa vuoden 1996 hallitustenvälisessä konferenssissa käsiteltiin erityisesti unionin ulkoisen toimintakyvyn vahvistamista, unionin ja sen kansalaisten lähentämistä sekä unionin toiminnan tehostamista. Ulkoisen toimintakyvyn parantaminen on tarpeen, jotta unioni entistä paremmin voisi edistää rauhaa ja vakautta sekä toimia tehokkaasti taloudellisten ulkosuhteiden alalla, siis kauppapolitiikassa, maailman laajuisena keskeisenä tekijänä.

Unionin täytyy myös vastata entistä paremmin sellaisiin kysymyksiin, jotka koskettavat läheisesti kansalaisia ympäristönsuojelussa, työllisyydessä ja perusoikeuksien turvaamisessa. Jotta kansalaisten odotuksiin voitaisiin paremmin vastata, tarvitaan unionilta myös suurempaa avoimuutta.

Unionin toiminnan tehostaminen edellyttää päätöksentekojärjestelmän ja toimielinrakenteiden uudistamista. Moniportainen ja vaikeaselkoinen järjestelmä hidastaa päätöksentekoa ja ylläpitää käsitystä unionista byrokraattisena ja raskasliikkeisenä organisaationa. Pahimmillaan 15 jäsenmaan unionissa voidaan jäädä päätöksentekoa estävän yksittäisen jäsenmaan vangiksi, kun toisiinsa liittymättömiä asioita sidotaan yhteen kansallisten etujen valvonnan nimissä. Ilman uudistuksia tämäntapaiset ongelmat entisestään vaikeutuisivat, kun unioni laajentuu.

Hallitustenvälinen konferenssi, jota siis sanotaan vuoden 1996 hallitustenväliseksi konferenssiksi, toteutti varsin hyvin ne tavoitteet, jotka sille asetettiin. Jäsenvaltioiden ulkoministereiden viime lokakuussa allekirjoittama Amsterdamin sopimus merkitsee monessa suhteessa askelta eteenpäin unionin jäsenmaiden yhteistyössä ja unionin kehittämisessä tehokkaammaksi toimijaksi. Amsterdamin sopimus tulee voimaan, kun kaikki jäsenmaat ovat sen ratifioineet, ja eräissä jäsenvaltioissa järjestetään kansanäänestys tästä asiasta.

Amsterdamin sopimuksen tavoitteena on lisä-

tä unionin kansalaisten turvallisuutta sekä parantaa kansalaisten liikkumavapautta. Vahvistamalla perusoikeuksia ja tehostamalla syrjinnän vastaisia toimia korostetaan unionin olevan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue. Kysymys on kansalaisten kannalta perustavista asioista, ja näistä sitten ikään kuin muodostuu unionin kansalaisuus.

Yhtenäisen politiikan tarpeisiin vastataan muun muassa lisäämällä EY:n perustamissopimukseen uusi osasto turvapaikka-, viisumi- ja maahanmuuttopolitiikasta, yksityisoikeudellisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden toteuttamiseksi ja muusta henkilöiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvästä politiikasta. Hallitustenvälisistä yhteistyötä poliisi- ja rikosasioihin liittyvissä kysymyksissä tehostetaan. Lisäksi unionin rakenteisiin tuodaan sisään henkilötarkastusten lakkauttamista sopimuspuolten välisillä rajoilla koskevat Schengenin sopimukset.

Erityisen merkittäviä ovat uuden sopimuksen määräykset työllisyydestä. Eurooppa-neuvoston kokous Amsterdamin päättyi, että työllisyyttä koskevia uusia määräyksiä ryhdytään käyttämään toimeenpanemaan jo ennen sopimuksen voimaan astumista. Suomen tavoite siitä, että työllisyys nostetaan pysyvästi keskeiseen asemaan unionin toiminnassa, on tälläkin tavoin saanut ansaitsemansa tuen.

Kansalaisia ja unionia pyritään lähentämään myös vahvistamalla sosiaalipolitiikkaa ja ympäristöpolitiikkaa, edistämällä kansanterveyden suojaa ja lujittamalla kuluttajansuojaa. Sopimuksessa myös selkeytetään niin sanotun toissijaisuusperiaatteen soveltamista sekä määrätään unionin toiminnan avoimuudesta.

Avoimuuden osalta voi todeta, että hyväksytyt uudistukset noudattavat pitkälti Suomen esittämiä näkökohtia. Suomi tulee seuraamaan aktiivisesti avoimuutta koskevien määräysten soveltamista käytäntöön eri toimielimissä sopimuksen astuessa voimaan. Tämän tavoitteen toteutuminen sopimuksen pohjalta vaatii siis tietynlaista paimentamista.

Euroopan unionin on otettava sille kuuluva asema maailman laajuisena poliittisena toimijana. Hallitustenvälisessä konferenssissa uudistettiin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sekä turvallisuuteen ja puolustukseen liittyviä määräyksiä. Unionin ulkoista toimintaa kehitetään myös mahdollistamalla yhteisen toimivaltan laajentaminen taloudellisten ulkosuhteiden alalla. Näin siis vahvistetaan unionin ehkä suurinta vahvuutta kauppapolitiittisena tekijänä.

Suomen ja Ruotsin yhteinen aloite unionin toimintakyvyn vahvistamisesta sotilaallisen kriisinhallinnan alalla sai muiden jäsenvaltioiden tuen. Uudessa sopimuksessa laajennetaan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan soveltamisalaa sotilaalliseen kriisinhallintaan ja mahdollistetaan Länsi-Euroopan unionin Weun operatiivisten valmiuksien käyttäminen unionin poliittisella johdolla toteutettavissa kriisinhallintatoimissa.

Unionin toimielimiin ja päätöstekomenetelyihin liittyviin määräyksiin tehtiin tärkeitä muutoksia muun muassa lisäämällä määränemmistöpäätöksiä neuvostossa ja vahvistamalla Euroopan parlamentin asemaa lainsäädäntömenettelyssä laajentamalla yhteispäätösmenettelyn soveltamisalaa. Uusilla määräyksillä myös vahvistetaan komission puheenjohtajan ja yhteisöjen tuomioistuimen asemaa sekä selkeytetään muiden toimielinten toimivaltaa. Muutosten tavoitteena on lisätä päätöksenteon tehokkuutta ja hyväksyttävyyttä kansalaisten silmissä. Keskeisimmät toimielimiin liittyvät kysymykset eli komission jäsenmäärä ja neuvoston äänen painotus lykättiin seuraavan laajentumisen yhteyteen.

Amsterdamin sopimukseen liittyy myös määräyksiä jäsenvaltioiden tiiviimmästä yhteistyöstä eli joustavuudesta. Tällä tarkoitetaan mahdollisuutta, jonka mukaan ne jäsenvaltiot, jotka haluavat ja kykenevät, voivat tiettyjen edellytysten täyttyessä harjoittaa tiiviimpää yhteistyötä unionin toiminta-aloilla käyttäen hyväksi unionin toimielimiä. Tavoitteena on pitää tiiviimpi yhteistyö unionin rakenteiden sisäpuolella sekä asettaa yhteistyön harjoittamiselle tietyt kriteerit, ehdot, jotta se ei rikkoisi unionin yhtenäisyyttä.

Joustavuus on tarpeellinen mahdollisuus, jotta unionin ei tarvitse edetä aina hitaimman jäsenvaltion mukaan. Toisaalta jäsenvaltioryhmien tiiviimpi yhteistyö, joka syntyy joka tapauksessa, tulisi pitää mahdollisuuksien mukaan unionin sisällä, siis unionin omien rakenteiden puitteissa, eikä toimia niiden ohi. Tällöin tällaista yhteistoimintaa voidaan valvoa ja se on avointa kaikille ehdot täyttävälle jäsenvaltioille. Uusia määräyksiä voidaan tältä osin pitää hyvinä erityisesti pienten jäsenvaltioiden kannalta.

Suomella oli hallitustenvälisessä konferenssissa mahdollisuus olla mukana uudistamassa unionin perussopimuksia heti maamme jäsenyyden alussa. Suomen neuvottelutavoitteet määriteltiin valtioneuvoston eduskunnalle 27. helmikuuta 1996 antamassa selonteossa ja niitä täsmennet-

tiin konferenssin kuluessa. Ulkoasiainvaliokunta esitti arvionsa valtioneuvoston asettamista tavoitteista ja lähtökohdista huhtikuussa 1996 antamassaan mietinnössä. Myös kansalaisjärjestöille annettiin tietoja konferenssin etenemisestä ja tilaisuus esittää omia näkökantojaan erityisen neuvottelukunnan puitteissa.

Suomen neuvottelustrategia perustui rakentamaan lähestymistapaan, mikä edesauttoi hyvään neuvottelutulokseen pääsemistä ja vahvisti Suomen profiilia aktiivisesti unionin kehittämiseen osallistuvana jäsenvaltiona. Suomi toimi useissa kysymyksissä aloitteellisesti ja Suomen asettamat neuvottelutavoitteet toteutuivat konferenssissa pääosin hyvin. Esimerkkeinä Suomen kannalta myönteisistä uudistuksista — aiemmin olen jo todennut kriisinhallinnan, työllisyyden ja avoimuuden — voidaan mainita muun muassa parannukset säädöksissä sukupuolten tasa-arvosta, kuluttajansuojasta, ympäristöstä, perusoikeuksista sekä oikeus- ja sisäasiain yhteistyön tehostamisesta.

Toisaalta on todettava, että eräissä kysymyksissä konferenssissa ei päästy yhteisymmärrykseen unionin kehittämisestä Suomen toivomalla tavalla. Suomi olisi ollut valmis lisäämään määränemistöpäätösten määrää yhteisöpoliittisissa yhteisen toiminnan tehokkuuden varmistamiseksi sekä vahvistamaan yhteisön toimivaltaa taloudellisten ulkosuhteiden, siis kauppapolitiikan, alalla. Taloudellisten ulkosuhteiden vahvistaminen olisi ollut tarpeen, että yhteisö voisi paremmin ajaa jäsenvaltioiden etuja kansainvälisellä tasolla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn Amsterdamin sopimuksen. Amsterdamin sopimus sisältää useita kansalaisten asemaan myönteisesti vaikuttavia määräyksiä. Sopimusmuutoksilla oletetaan olevan myönteisiä vaikutuksia muun muassa Suomen ympäristön ja työllisyystilanteen kannalta. Vaikutukset ulottuvat myös välillisesti niihin valtioon, jotka ovat hakeneet unionin jäsenyyttä, koska ne joutuvat valmistautumaan jäsenyyteen sopeuttamaan säännöstönsä unionin säännöstöön. Amsterdamin sopimuksen hyväksymisellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kansallisella tasolla.

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsee eräissä suhteissa EU-liittymissopimuksella tehtyjen perustuslakipoikkeusten laajentamista, minkä vuoksi se olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 mo-

mentin mukaisessa niin sanotussa supistetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä.

Amsterdamin sopimuksella muutetaan niin ikään eräitä unionin perussopimusten määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan eräiltä osin maakunnan toimivaltaan. Esitykseen liittyvän lakiehdotuksen voimaantulemiselle Ahvenanmaan maakunnassa on siten saatava itsehallintolain 59 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen.

Esitykseen liittyy niin ikään ponsi ennakkoratkaisuvalan antamisesta yhteisöjen tuomioistuimelle oikeus- ja sisäasiain yhteistyössä.

Hallitustenvälinen konferenssi osoitti, että unioni on tärkeä vaikutuskanava Suomelle sekä Suomen omien että yhteisten eurooppalaisten päämäärien edistämiseksi. Euroopan unionin jäsenvaltioilla on yhteinen arvopohja, jolta yhteistyötä rakennetaan, mutta näkemykset siitä, mitä asioita unionin toiminnassa tulee erityisesti painottaa, voivat poiketa toisistaan.

Suomen ja muiden uusina jäsenvaltioina hallitustenväliseen konferenssiin osallistuneiden näkemykset muokkasivat unionia meidän kannaltamme entistä parempaan suuntaan. Konferenssi antoi myös keskeisille valtioelimille tilaisuuden määritellä kantansa unionin kehittämiseen liittyviin tärkeisiin linjakysymyksiin. Yhteistyö eduskunnan kanssa oli erittäin myönteinen kokemus tässäkin Euroopan unionia koskevassa yhteydessä.

Suomi on aktiivisena osallistujana mukana siinä prosessissa, jossa unionia muokataan yhä käyttökelpoisemmaksi välineeksi, kun vastataan yhteisiin eurooppalaisiin ja yleismaailmallisiin haasteisiin. Suomi toimii rakentavasti ja yhteistyöhakuisesti. Me etsimme yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja ja vahvempaa unionia. Olen vakuuttunut siitä, että vahva unioni on nimenomaan pienen valtion etu.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionille muodostui, tästä edeltäjäni jo aikaan puhui, pohjoinen ulottuvuus, kun unioni laajeni Suomen ja Ruotsin jäsenyyden myötä yli Itämeren ja napapiirin ja sai yli 1 300 kilometriä pitkän rajan Venäjän kanssa. Käynnistynyt laajentumisprosessi korostaa entisestään pohjoisen ulottuvuuden merkitystä unionille.

Pohjoinen ulottuvuus on kokonaiskäsitys, jolla pyrimme unionin politiikan kehittämiseen ja unionin etujen määrittämiseen Euroopan pohjoisilla alueilla. Tämä on ikään kuin Välimeri-politiikan vastine, tässä tapauksessa yhteinen

politiikka pohjoisia alueita varten. Välineitä tähän on olemassa, sillä yhteistyötä pohjoisilla alueilla edistetään Itämeren alueen valtioiden neuvostossa, Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja vastaperustetussa Arktisessa neuvostossa.

Euroopan unionin ja Venäjän välisen Kumpu-panuus- ja yhteistyösopimuksen voimaantulminen avaa uusia mahdollisuuksia Venäjän integroimiseen eurooppalaisiin ja globaaleihin yhteistyöjärjestelmiin, ja tämän sopimuksen pohjalta on jo yhteistyö lähtenyt käyntiin. Euroopan unionin, Venäjän ja Itämeren alueen keskinäisen riippuvuuden lisääntyminen ja yhteiset edut alueen elintasoerojen kaventamisessa, kaupan ja talousyhteistyön kehittämisessä sekä turvallisuuden ja vakauden vahvistamisessa korostavat pohjoisen ulottuvuuden merkitystä.

Kyse on ennen kaikkea unionin pohjoisen ulottuvuuden politiikan muotoilusta muuttuneessa tilanteessa. Unionin on otettava näillä alueilla johtava rooli eurooppalaisten arvojen — ihmisoikeuksien, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen sekä markkinatalouden ja sosiaalisen hyvinvoinnin — edistäjänä.

Suomi on saanut unionin jäsenvaltioiden täyden tuen pohjoisen ulottuvuuden kehittämiseen. Venäjän hallitus on suhtautunut asiaan myönteisesti. Olemme nostaneet esille pohjoisten alueiden tarjoamat mahdollisuudet ja yhteistyön merkityksen koko unionin kannalta. Avoimuus muiden jäsenvaltioiden näkemyksille ja yhteistyöhakuisuus, se mikä tuotti tuloksia hallitustenvälisessä konferenssissa, on tässäkin asiassa edesauttanut Suomen aloitteen edistymistä.

Arvoisat kollegat, Amsterdamin sopimuksen syntyminen mahdollisti unionin seuraavan laajentumisprosessin käynnistymisen. Laajentumisneuvottelujen lähtökohtana on se, että Amsterdamin sopimus on voimassa laajentumisen toteutuessa. Laajentuminen ei saa lykkääntyä sen vuoksi, että eräiden institutionaalisten, unionin toimielimiä koskevien kysymysten ratkaiseminen lykättiin uusien jäsenmaiden liittymisen yhteyteen. Tämä merkinnee uuden hallitustenvälisen konferenssin koollekutsumista ensi vuosituhanen alkaessa.

Amsterdamin sopimus ei ehkä ole suuri harppaus unionin kehityksessä, mutta sen avulla entistä toimintakykyisempi unioni voi ottaa monta pientä askelta eteenpäin. Näin unionia on tähänkin asti kehitetty: käytännönläheisesti ottaen sellainen askel, jossa mukana pysyvät myös unionin kansalaiset. On myös nähtävä unionin kehitty-

misen koko kuva. Amsterdamin sopimus, Talous- ja rahaliiton toteutuminen ja unionin laajentuminen sekä Agenda 2000:een sisältyvät unionin toimintojen uudistusesitykset ovat kaikki sidoksissa toisiinsa. Yhdessä ne muodostavat vision, näköalan, Euroopan unionista, joka edistää seuraavalle vuosituhanelle siirryttäessä entistä paremmin rauhaa, turvallisuutta ja vaurautta ja joka kantaa entistä vahvemmin vastuunsa ihmiskunnan yhteisistä ongelmista.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuunnelllessani pääministerin puheenvuoroa takerruin noin henkisesti oikeastaan kahteen asiaan siinä, ensinnäkin Suomen ja Ruotsin yhteiseen turvallisuuspolitiikkaan, joka voidaan kytkeä eräällä tavalla osaksi pohjoista ulottuvuutta. Siinähän me Ruotsin kanssa eräällä tavalla jatkamme siitä, mihin jäimme 30-luvun lopussa. Se, mikä nyt olisi tärkeätä, olisi se, ettei yhteisen turvallisuuspolitiikan ajatus jäisi vain tähän vaan sitä vaalittaisiin eteenkinpäin, jopa niin että syntyisi jonkinlainen mekanismi Suomen ja Ruotsin välille, jotta me voisimme tällä turvallisuuspoliittisella aspektilla operoida Amsterdamin sopimuksen hengessä entistä paremmin ja entistä enemmän myös Eurooppaan päin.

Toinen seikka, johon kiinnitin huomioni, olivat ne taloudelliset ulkosuhteet, joista pääministeri mainitsi. Kun kaupallisissa asioissa yksittäisen maan kaupallinen intressi joskus, eikä kovin joskuskaan, joutuu tavattoman suuriin vaikeuksiin esimerkiksi ihmisoikeuskysymysten kanssa, olisi kovin suotavaa, että Amsterdamin sopimuksen pohjalta taloudellisilla ulkosuhteilla voitaisiin operoida myös sellaisissa kysymyksissä, jotka ovat ihmisoikeuskysymyksiä sanan laajimmassa merkityksessä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pieni ja vaatimaton särö tähän yhteisymmärryksen hyminään, joka täällä tahdonsa menettäneessä eduskunnassa saattelee tätä esitystä tietysti yksimielisesti eteenpäin:

Näissä kuudessa kohdassa, kun olen tätä ihan pintapuolisesti tutkinut, on sellaisenaan paljon hyvääkin, jos ajatellaan, että me olemme Euroopan unionin jäseniä. Mutta kun tähän lisätään EU:n euron rahaliitto ja on nämä kuusi kohtaa, emme voi mitään muuta sanoa kuin sen, niin

kuin pääministeri vanhana uimarina tietää, että olemme hyvin lähellä sitä vaihetta, jolloin läiskäytetään kämmen sinne päätyseinään, jossa lukee "liittovaltio".

Jos katsomme, mistä lähdettiin silloin, kun Euroopan unionin jäsenyyttä koskeva sopimus allekirjoitettiin, ja vertaamme siihen, missä nyt olemme, me olemme kaukana siitä viivasta, jonka piti olla este, jota pidemmälle ei mennä. Me olemme edenneet kuin muste imupaperissa pikkuhiljaa siihen tulokseen, jonka pääministerikin varmasti hyvin tietää, mutta jota varoi visusti mainitsemasta. Siellä on yksi määränemmistö — jotka sellaisenaan ovat päätöksenteon kannalta ehdottomasti välttämättömiä ja jotka tiedettiin jo siinä vaiheessa, kun me menimme Euroopan unionin jäseneksi — vaikka puhuttiin, että kaikki päätökset vaaditaan yksimielisinä. Eiväthän ne ole sellaisina mahdollisia.

Minua vain hämmästyttää se, että kukaan ei koskaan sano todellisuutta tässä asiassa ja sitä, minkälaisella aikavälillä me olemme Euroopan liittovaltion jäseniä täydellisessä muodossaan. Minä uskon, että pääministerinkin pitäisi olla sen verran rohkea, että valottaa tätä kysymystä, koska monet suomalaiset politiikan ja valtiotieteen merkittävät asiantuntijat ovat selkeästi jo ilmaisseet sen, että esimerkiksi Emu on yksi tärkeä askel sillä tiellä, jonka päässä hyvin lähellä on liittovaltio. Minkä takia me salailemme ja teemme täällä päätöksiä, joista me kuitenkin olemme toista mieltä, yhteisymmärryksen hyminässä ja tahtomme menettäneinä?

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En varasta pääministeriltä iloa vastata ed. Aittoniemelle mutta yhdellä lauseella reagoin siihen, ennen kuin esitän kysymykseni. Kysymys on siitä, että Euroopan unionia liian monissa tapauksissa arvioidaan vanhasta konseptista, kansallisvaltiokeskeisestä konseptista, käsin. Kysymyshän on itse asiassa prosessista, joka on jälkikansallisvaltiollisen maailman instituutioita. Minä en tässä yhteydessä halua mennä tässä analyysissa pidemmälle, mutta on selkeä harha ed. Aittoniemen kysymyksessä pelkistää Euroopan unionin kehitys liittovaltiokonseptiksi.

Arvoisa puhemies! Pääministeri toi puheenvuorossaan hyvin selkeästi esille sen, että hallitustenvälinen konferenssi Amsterdamissa tähtäsi kahteen suuntaan, toisaalta syvensi integraatiota ja toisaalta sillä pyrittiin luomaan edellytyksiä Euroopan unionin laajentumiselle ennen kaik-

kea itäiseen Keski-Eurooppaan. Siellähän on kymmenen hakijakandidaattia.

Haluaisin tiedustella: Missä määrin pääministeri arvioi, että vaikeudet institutionaalisten muutosten aikaansaamisessa, jossa erityisenä ongelmana on tietysti komission jäsenmäärä, ovat johtamassa siihen, että me joudumme hyvin piankin käynnistämään toisen hallitustenvälisen konferenssin? Nykyisillä institutionaalisilla rakenteilla, joihin päädyttiin Amsterdamin konferenssissa, jäsenmäärän laajennus voi ainoastaan kattaa viisi maata. Myös Suomen intresseissä on saada kaikki Baltian maat mahdollisimman nopeasti mukaan.

Toinen kysymykseni liittyy siihen, mitä pääministeri toi esille määränemmistöpäätöksistä yhteisöpoliarissa, mitä Suomi kannattaa ja mitä myös itse pidän erinomaisen tarkoituksenmukaisena. Suuren valiokunnan puitteissa on pohdittu tätä asiaa nimenomaan parlamentaarisen katteen kautta ja kannalta. On arvioitu, että kun mennään määränemmistöpäätöksiin yhä enemmän yhteisöpoliarin asioissa, olisiko silloin nimenomaan pyrittävä soveltamaan yhteisöpäätösmenettelyä Euroopan parlamentin kanssa, jolloin sitä kautta saadaan parlamentaarista katetta tähän prosessiin.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Monien mielestä Euroopan yhteisöjen syntymiseen ja kehittymiseen on vaikuttanut niin sanottu eurooppalainen henki, joka ohjasi yhteistyön syvenemistä ja johti päätöksiin myös itsemääräämisoikeuden delegoinnista. Viimeisin hvk osoitti, että tällaista hieman mystistä "eurooppalaista henkeä" ja siihen liittynyttä demokraattisten elinten ulkopuolista toimintaa ei ainakaan entisessä muodossaan enää ole. Uusien jäsenvaltioiden tulo alkuperäisen kuusikon jälkeen on arkipäiväistänyt yhteistyötä, ja jäsenvaltioiden rooli unionin keskeisimpinä toimijoina on terveellä tavalla korostunut. Unionin laajentuessa tämä piirre uskoakseni tulee vielä vahvistumaan.

Yhteisöjen perustamiseen voimakkaasti vaikuttaneen ranskalaisen Jean Monnet'n muistemat antavat elävän kuvan siitä, kuinka yhteistyötä sodan jälkeen kursittiin kokoon suostuttelemalla ja tilanteita hyväksikäyttämälläkin. Ehkä se oli ainoa keino viedä monien tärkeänä pitämää prosessia eteenpäin, mutta avoimen demokration kannalta valitut menetelmät eivät vaikuttaneet mielestäni välttämättä oikeilta.

Viimeisenkin hvk:n ymmärtämisen kannalta muutamat Monnet'n jälkikäteen esittämät arviot

ovat hyvin osuvia. Monnet toteaa muistelmis-
saan, että on "välttämätöntä muistaa kaksi edel-
lytystä, jotka olivat taanneet kaiken edistyksen
Euroopassa: instituutiot ja aikataulut". Edelleen
hän toteaa instituutioiden keskeisestä merkityk-
sestä: "Kun instituutiot on kerran perustettu, ne
alkavat elää omaa elämäänsä, joka on voimak-
kaampi kuin ihmisten tahto." Se on aika paljon
sanottu demokratian syntysijana pidetyssä
maanosassa.

Aikataulujen keskeisestä merkityksestä antaa
kuvan se, että edellinen hvk, joka päättyi
Maastrichtin sopimukseen, päättyi siihen, että
kun joidenkin asettamia tavoitteita ei saavutettu,
asetettiin määräaika uuden, nyt käydyn hvk:n
järjestämiselle ja asetettiin sille myös esityslista
valmiiksi. Tämän jälkeen ilmeisesti useimmissa
maissa hallitukset ehtivät jo vaihtua, mutta ase-
tettu aikataulu ja ennalta asetettu esityslista piti-
vät yllättävän hyvin Amsterdamissa. Myös Ams-
terdamin sopimus asetti aikatauluja. Joskus poliittisessa elämässä kompromisseja haetaan juuri
siten, että kun jotain asiaa ei haluta heti toteut-
taa, muttei hylätäkään, tehdään päätös, mutta se
astuu voimaan vasta myöhemmin. Eivätkä siihen
enää esimerkiksi jäsenmaissa pidetyt vaalitkaan
voi vaikuttaa. Väljäkin sopu sitoo yllättävän pit-
källe seuraavia hallituksia.

Amsterdamin sopimus kuitenkin mielestäni
osoitti sen, että EU:n syveneminen ei ole enää
tähtiin kirjoitettu, ellei sitten yhteisen valuutan
tuoma reaali maailma johda uuteen syvenemi-
seen. Luulen kuitenkin, että monille 50- ja 60-
lukujen Euroopan yhdysvaltojen toimintakomi-
tean jäsenille viimeisin hvk olisi ollut suuri petty-
mys, ellei järkytys. Jäsenvaltiot osoittivat toinen
toisensa jälkeen, että rajat itsemääräämisoikeu-
den delegoinnille ovat ainakin nyt tulleet vas-
taan. Euroopan parlamentti jäi nyt tässä käydys-
sä keskustelussa toteutumattomine esityksineen
mielestäni federalismin viimeiseksi jäänteeksi.

Suomen kohdalla neuvottelujen lopputulos
mahtuu pääpiirteissään hyvin niihin raameihin,
joita eduskunta omassa lausunnossaan aiemmin
asetti, ja tämänkin pitää tietysti olla pohjana,
kun nyt arvioidaan neuvottelutuloksen ratifioin-
tia.

Hvk:n tavoitteena oli luoda institutionaalisia
edellytyksiä EU:n laajenemiselle. Tältä osin teh-
dyt ratkaisut siirsivät ratkaisuja monilta osil-
taan eteenpäin luoden kuitenkin erittäin rajuja
poliittisia paineita hyväksyä muutaman vuoden
päästä sellaista, mitä nyt emme olisi ehkä hal-
luneet vielä hyväksyä. Juuri tässä kannattaa

palauttaa mieliin se, mitä kuvasin Monnet'n
metodeista.

Instituutioiden toimivuuden osalta ei ole mi-
tään absoluuttista totuutta siitä, millä äänisuh-
teilla, kuinka monilla jäsenillä ja kuinka monella
komissaarilla jokin organisaatio on toimintaky-
kyinen. Monissa jäsenmaissa kansallisten halli-
tusten koko on jo paljon suurempi kuin on laa-
jentumisen jälkeenkään jäsenvaltioiden luku-
määrä EU:ssa. Instituutioiden toimintakykykes-
kustelussa onkin kylmästi nähtävä se, että asia-
sa on ja saa olla oikeutetusti kaksi toisistaan
poikkeavaa mielipidettä. Totta kai pienemmissä
toimielimissä työskentely ja yhteisymmärryksen
hakeminen on helpompaa kuin suuremmissa.
Mutta aivan yhtä painava perustelu puhuu legiti-
miteetin näkökulmasta jäsenvaltioiden, myös
pienien maiden, osallistumisen oikeuden puoles-
ta.

Eräs pettymys, jossa hallitus sitoutui asiaan,
jota eduskunta ei missään vaiheessa etukäteen
hyväksynyt, liittyy komission jäsenmäärän ja
neuvoston äänisuhteiden kytkemiseen jatkora-
kaisuissa toisiinsa. Suuret jäsenmaat suostuivat
luopumaan jatkossa toisesta komissaaristaan
edellyttäen, että samassa yhteydessä sovitaan
neuvoston äänisuhteiden muuttamisesta otta-
malla huomioon "erityisesti hyvityksen antami-
nen niille jäsenvaltioille, jotka luopuvat toisen
komission jäsenen nimeämismahdollisuudesta".
Tämän 11. pöytäkirjassa olevan kytkennän aino-
a myönteinen puoli on se, että sen kautta suu-
ret jäsenvaltiot itse asiassa tunnustavat komi-
sion jäsenten poliittisen ja vallankäyttömerkityk-
sen omalta kannaltaan. Sama oikeus kuulune-
e jatkossa myös pienille.

Ratifioidessamme sopimuksen sitoudumme
tulkintani mukaan poliittisesti siihen, että laa-
jentumisen yhteydessä myös neuvoston äänivalta-
suhteita muutetaan, ja valitettavasti se tapahtuu
pienien jäsenvaltioiden valtaa pienentämällä.
Tähän sitoutuminen oli minusta tässä yhteydessä
virhe, joka neuvotteluissa tapahtui, mutta tuskin
se enää sinällään voi muodostua ratifioinnin es-
teeksi. Jokin seuraavista hallituksistamme jou-
tuu tämän kirjauksen lunastamaan seuraavassa
hallitustenvälisessä konferenssissa.

Nyt valmiiksi sovituista muutoksista mielestä-
ni konkreettisimmiksi muodostuvat maahan-
muutto-, turvapaikka-, rajavalvonta- ja siviilioi-
keudellisen yhteistyön siirtämiset kolmannelta
pilarista ensimmäiseen. Asioissa säilyy kuitenkin
päättöksenteossa yksimielisyysvaatimus, ellei sii-
tä viiden vuoden päästä haluta poiketa määrä-

enemmistön suuntaan. Rajavalvonnan kohdalla myönteistä on se, että Suomi sai kantansa läpi siitä, että ulkorajalla jäsenmaa voi kuitenkin itse solmia rajayhteistyötä koskevia sopimuksia. Tämä on Venäjän-rajallamme välttämätöntä. Olisi ollut aika lailla ylittämätön paikka antaa unionille oikeus sopia Suomen puolesta tämän kaltaista kysymystä.

Mielestäni esitys sisä- ja oikeusasioden sovitusta siirtämisestä yhteisöpilariin voidaan hyväksyä. Jos tulkitsen oikein, niin jäsenyydestä päätettäessä pidettiin suvereenisuuden kannalta hyvänä sitä, että sisä- ja oikeusasiat ovat kolmannessa pilarissa hallitustenvälisen yhteistyön asioina, mutta tässä suhteessa mielestäni asenteet ovat Suomessa nopeasti muuttuneet. Käytännöllisyyden kannalta on hyvä, että yhteistyötä voidaan näissä kysymyksissä tehostaa, ja tulosten saavuttamiseksi jopa tarvitaan unionin tasoista päätöksentekoa. Erityisesti kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemisessä unionin kaltaista yhteistyötä tarvitaan. Sitä ei pidä pelätä. Arvelen, että Suomen etu on muun muassa se, että EU:n ulko-rajoilla rajavalvonnan tasoa nostetaan yhteisiin standardeihin, sillä siinä me suomalaiset pelkästään voittaisimme. Esimerkiksi Italian viimeaikaiset esimerkit eivät todellakaan kasvata turvallisuuden tunnetta tilanteessa, jossa sisäistä rajavalvontaa nopeasti muuten ollaan poistamassa.

Meillä on myös pelätty keskustelua maahanmuuttoon liittyen taakan jaosta, joka saattaa eeten tulla. Kannattaa tässä suhteessa panna merkille se, että sopimus voi antaa myös meille tietyissä tilanteissa tukea. Jos yllättävä joukkoliike aiheuttaisi hätätilanteen omilla rajoillamme, voisimme saada tilanteesta yhteistä avustusta.

Arvoisa puhemies! Sopimuksen merkittävät muutokset päätöksentekotapoihin ja käytettävien enemmistöihin liittyen ovat lopultakin marginaalisia ja mielestäni helposti hyväksyttäviä. Siksi keskityn lopuksi arvioimaan yhteistä puolustuspolitiikkaa ja puolustusta koskevaa artiklaa.

Yhteisen puolustuspolitiikan määrittämistä luonnehditaan nykyisessä sopimuksessa aikamäärällä "pitkällä aikavälillä". Se korvautuu nyt sanalla "asteittaisella". Tämän muutoksen hallitus perustelee sillä, että muutos osoittaa yhteistyön käynnistyneen unionin puitteissa, ja hallitus viittaa unionin ja Weyn yhteistyösuhteisiin. Tämä muutos on siis asiakirjassa perusteltu.

Samaa ei voi täysin sanoa yhteistä puolustusta koskevan kohdan uudesta muotoilusta. Kun vanhassa, olemassa olevassa sopimuksessa tode-

taan "joka saattaa aikanaan johtaa yhteiseen puolustukseen", niin nyt sana "aikanaan" on poistettu. Miksi näin on tehty, sitä perusteluissa ei ole selvitetty, mutta perusteluissa annetaan se kuva, että mikään ei asiallisesti olisi kuitenkaan muuttunut. Jos politiikan sisällössä ei ole tehty muutosta, miksi silloin tekstiin tehtiin muutos? Samoin sopimukseen on lisätty yhteisen puolustuksen osalta lause "jos Eurooppa-neuvosto niin päättää" ja tätä on täydennetty suosituksella, että "kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti".

Odotan, että ratifioinnin käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta selvittää nyt sen, millä päätöksentekoprosessilla tämän sopimuksen ratifioinnin jälkeen Suomi siirtyisi yhteiseen puolustukseen, jos niin EU:n yhteydessä tahdottaisiin. Annammeko ratifioimalla tämän sopimuksen samalla laillisen pohjan huippukokoukseen osallistuvalla päättää yhteiseen puolustukseen siirtymisestä, ja mikä painoarvo tässä yhteydessä on asetettava sopimukseen sisältyvälle suositukselle päätöksen hyväksyttämistä valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti? Miksi sopimustekstissä vain suositellaan, miksei aseteta tässä suhteessa selvää rajausta ja ehtoa? Sinälään uskon, että Suomen osalta ei ole epäselvyyttä siitä, ettei kyseisessä tilanteessa, jos sellainen eteemme tulisi, päätöksenteossa mentäisi eduskunnan virallisten päätösten kautta viimeisen kirjaimenkin mukaan. Mutta tällaisessa ydinkysymyksessä sopimustekstin pitäisi mielestäni olla yksiselitteinen.

Hallitus kirjoittaa perusteluissa, että kyseinen suositelu otettiin tekstiin Suomen esityksestä. Siksi odottaisi, että nyt hallitus selvittäisi, miksi tässä päädyttiin vain suositeluun. Minusta parempi menettely olisi ollut, että jos EU joskus ottaa käyttöönsä yhteisen puolustuksen, siihen siirtymisestä olisi järjestetty hallitustenvälinen konferenssi ja asioiksi kirjattu perustamissopimusta muuttamalla. Tämä päätös olisi asianmukaisesti kansallisesti ratifioitu, mitä perussopimuksen muuttaminen aina edellyttää. Mielestäni perussopimuksen muutos olisi luonteeltaan tässä yhteydessä niin suuri, luonteeltaan merkityksellinen, että itse asiassa suomalaisissa oloissa tällaiseen muutokseen tarvittaisiin myös neuvoa-antava kansanäänestys.

Odotan, että perustuslakivaliokunta arvioi myös sen, olisiko mitään eroa siinä, että yhteinen puolustus määriteltäisiin hvk:n kautta perussopimusta muuttamalla, verrattuna siihen menette-

lyyn, joka nyt Amsterdamin omaksuttiin, että päätöksenteko annetaan Eurooppa-neuvoston tehtäväksi. Yhteinen puolustushan ei ole sisällynyt EU:n tehtäviin eikä se sisälly myöskään vielä Amsterdamin sopimuksen perusteella suoraan. Tehtävänä sen ottaminen EU:n toimintaan edellyttäisi mielestäni vähintäänkin samanlaista käsitteilyä kuin muidenkin uusien toimintojen ottaminen. Jos matkailu haluttaisiin ottaa EU:n toimivaltaan, edellyttää se hvk:ta, sitä kautta perussopimuksen muuttamista ja jokaisen kansallisen parlamentin ratifiointipäätöstä. Nyt yhteisen puolustuksen ottaminen EU:n toimintaan siirrettään Eurooppa-neuvoston päätettäväksi, ilman että perussopimukseen tehtäisiin vastaavasti muutosta. Eurooppa-neuvostossahan edellytetään luonnollisesti tällaisessa asiassa yksimielisyyttä, mutta jokainen ymmärtää sen, että sen toimintamuodot poikkeavat melkoisesti siitä prosessista, mitä tavallisesti edellytetään perussopimuksen muuttamisessa.

Kun eduskunta aikanaan määritteli, että mahdollisesta Emu-jäsenyydestä on päätettävä erillisen esityksen mukaan, luulen, että kaikilla oli silloin omasta mielestään selvä käsitys siitä, mitä tulevilta päätöksenteon muodoilta odotetaan. Mutta kuten nyt olemme nähneet, tuolloin otettu kanta jätti harvinaisen laajan tulkinnanvaran. Ottaaksemme oppia siitä on mielestäni nyt aiheellista täsmällisesti määritellä, mitä päätöksenteon muotoja Suomessa noudatetaan, jos joskus Amsterdamin sopimuksen puolustuslottuvuutta koskevan V osaston 17 artiklan mukainen päätöksenteko tulee eteemme. Tästä prosessista on nyt eduskunnan määriteltävä yksiselitteinen kuvaus, ennen kuin lopullinen ratifiointi voidaan tehdä.

Ed. Jaakonsaari merkitään läsnä olevaksi.

Pääministeri L i p p o n e n : Arvoisa puhemies! Eräitä kommentteja käytettyihin puheenvuoroihin. Ed. Kekkonen toi esille Suomen ja Ruotsin yhteistyön, joka Suomelle on nyt tärkeämpi kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Ottaen huomioon vallitsevat olosuhteet me olemme lähempänä toisiamme kuin koskaan ennen, sanonta jota käytin viime syksynä eräässä keskustelussa. Varmaankin olisi paikallaan harkita Suomen ja Ruotsin yhteistyön mekanismeja. Tämä sana, jota ed. Kekkonen käytti, on hyvin mielenkiintoinen ja antaa aihetta pohtia asiaa enemmänkin.

Taloudelliset ulkosuhteet ovat se ala, jolla unioni on kaikkein vahvimmillaan. Siis jos katsotaan unionin yleismaailmallista asemaa ja roolia, niin unioni on nimenomaan kauppapoliittinen voimatekijä. Hallitustenvälisessä konferenssissa eräät suuret maat nimenomaan vastustivat sitä, että myös palvelujen ja henkisen omaisuuden osalta ryhdyttäisiin soveltamaan määräenemistöpäätösmenettelyä, ja tämä oli meille pettymys, koska unioni ei halunnut viime kädessä vahvistaa itseään siinä, missä on vahvin. Toivomme, että tässä suhteessa päästään eteenpäin.

Ed. Aittoniemi pari kertaa toisti sanontaa ”tahtonsa menettänyt eduskunta”. Eduskunta on erittäin tiiviisti osallistunut muun muassa hallitustenvälisen konferenssin aikana Suomen politiikan linjauksiin. (Ed. Aittoniemi: Viedään kuin pässiä narussa!) — Minä olen käsittänyt asian niin, että eduskunta on ollut tosissaan, mutta ehkä ed. Aittoniemi ei ole ollut.

Keskustelu liittovaltiosta on nyt herännyt. Tämä on sinänsä tietysti mielenkiintoinen kysymys, mutta tässä on sellainenkin mahdollisuus, että puhutaan ikään kuin teologiselta kannalta asiasta. Olen pannut merkille, että eräät keskustelijat ikään kuin katsovat, että Emu-kysymys on jo ratkaistu, toisin sanoen eivät ota siitä vastuuta, vaan siirtyvät suoraan ikään kuin hallituksen harteilla keskustelemaan liittovaltiosta. Käyhän sekin, mutta ei se mitään kovin vastuullista politiikkaa ole. Pestään kädet Emu-ratkaisusta.

Kysymystä yksimielisyytsvaatimuksesta jo käsittelemme. Jos yksimielisyyttä vaaditaan, silloin todella annetaan yhdelle jäsenmaalle mahdollisuus hidastaa kehitystä asioissa, joissa unionin etu ja myös useimmissa tapauksissa Suomen etu olisi mennä eteenpäin.

Ed. Kiljunen minusta hyvin luonnehti unionin kehitystä prosessiksi. Mihin se lopulta päätyy, on kysymys, johon ei kyetä antamaan lopullista vastausta, eikä se ole oikeastaan mielekästään. Kysymys on siitä, millä tavalla edetään, miten me hallitustenvälisessä konferenssissa määrittelemme omat etumme, kun seuraava askel on otettava. Siinä mielessä esimerkiksi juuri määräenemistöpäätösmenettelyn vahvistaminen on juuri sellainen asia, johon olemme suhtautuneet myönteisesti. Sitä kautta me saamme kuitenkin enemmän vaikutusmahdollisuuksia yhteiseen politiikkaan. Tämä on sellainen kysymys, joka ei ehkä ole täysin meillä selkiintynyt, eli juuri se, että luovuttamalla ikään kuin kansallista päätäntävaltaa yhteiseen pöytään saamme enemmän päätäntävaltaa siinä tilanteessa ja suuret joutu-

vat sitä luovuttamaan suhteessa enemmän. Eli tämä ikään kuin kauppa periaatteessa kannattaa. Kysymys on ehkä siitä, missä asioissa täsmälleen on tarpeen määränemistöpäätöksiin siirtyä.

Onko tähän liitettävä yhteispäätösmenettelyn vahvistaminen, siinä ollaan tekemisissä Euroopan parlamentin ikään kuin legitimitetin tai edustavuuden kanssa ajatellen unionin kansalaisia. Tässä suhteessa varmaankin parlamentin asemaa on syytä edelleen kehittää.

Ed. Vanhanen käsitteli myös näitä asioita. Hän totesi, että rajat tulevat vastaan kansallisen päätöksenteon siirtämisessä. Tämä on todella keskustelunalainen kysymys.

Onko syytä järjestää hallitustenvälinen konferenssi? Totesin jo, että on valmistauduttava siihen, että uuden vuosituhannen alkaessa tarvitaan hallitustenvälinen konferenssi, jotta laajentuminen voisi edetä ja toteutua.

Suomi olisi ollut valmis Amsterdamissa jo tekemään kompromissiesityksen institutionaalisissa asioissa, siis niissä, jotka koskevat unionin toimielimiä: komissiota, sen jäsenmäärää ja äänenpainotusta. Mutta Eurooppa-neuvosto ei ollut kypsä tuota ratkaisua tekemään. Ed. Vanhanen ajattelee sillä tavalla vanhanaikaisesti, että meidän vallassamme olisi pysäyttää tämä keskustelu ja nimenomaan se, että äänenpainotusta ei muutettaisi. Kyllä on realiteetti, että hyvin suuri osa jäsenmaista ja nimenomaan suurimmat maat haluavat sitä muuttaa. Meidänkin kannattamme tietysti on tunnustettava, että on aivan aiheellinen kysymys, miten päätöksenteon edellytykset syntyvät, kun unioni laajenee, jos mitään muutoksia ei tehdä. Käytännössähän päätökset syntyvät enemmän tai vähemmän yhteisymmärryksellä, vaikka äänestämisen mahdollisuuskin on olemassa.

Kysymys komission jäsenten määrästä on tässä kokonaisuudessa. Minä uskon, että kun asia aikanaan tulee esille, me saamme Suomen kannalta tyydyttävän ratkaisun. Ehkä nyt, kun vuosia kuluu, myöskin voidaan vapautua siitä kummallisesta käsityksestä, että komission jäsenmäärä jotenkin olisi ratkaiseva ongelma unionin kehittämisessä.

Ed. Vanhanen otti esille puolustuspolitiikan ja yhteisen puolustuksen. Suomen kannalta tältä osin saatoimme toteuttaa eduskunnan tahdon, mutta tietenkin on niin, että jos unionissa on merkittäviä maita, jotka haluavat edetä yhteisen puolustuksen suuntaan, ei yksittäinen jäsenmaa ole siinä asemassa, että tätä pitäisi lähteä estä-

mään. Minusta ei tarvitse tehdä liian suurta ongelmaa siitä, että Eurooppa-neuvosto aikanaan voi päättää tästä asiasta. Tämähän on kysymys, jossa joka tapauksessa tullaan etenemään hyvin hyvin asteittain.

Suomen ja Ruotsin aloite edustaa ikään kuin käytännönläheistä askelta puolustusyhteistyössä kriisinhallinnan alueella. Tämä on omaksuttu koko unionissa, ja vaatii joka tapauksessa hyvin paljon työtä, jotta edes tämä yhteistyö saadaan rakennettua. Vaaditaan poliittisen yhteistyön tehostamista ja paljon työtä Länsi-Euroopan unionin saattamiseksi sellaiseen valmiuteen, että se voi olla uskottava kriisinhallintaoperaatioiden järjestäjä.

Tässä voidaan varmaankin myös soveltaa joustavuutta hyvin eli voidaan kuvitella, että jos jotkut maat haluavat mennä pitemmälle, ne voivat unionin rakenteiden ja yhteisen päätöksenteon puitteissa tehdä niin. Sekin on meidän kannattamme parempi vaihtoehto. Tätä joustavuus juuri tarkoittaa, ettei kävisi niin, että esimerkiksi juuri puolustuksessa tietyt suuret maat lähtisivät muodostamaan oman klubinsa, joka olisi unionin rakenteista irrallaan. Siinä mielessä meidän kannattaa olla mukana myös yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan — sekä turvallisuuspolitiikan että myös puolustuspolitiikan — kehittämisessä aloitteellisina, niin kuin Suomen ja Ruotsin aloitteen menestys minusta hyvin osoittaa.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri viittasi aikaisemmin pohjoiseen ulottuvuuteen ja totesi, että Euroopan unioni on muotoillut politiikkansa uudessa, muuttuneessa tilanteessa. Suomi on tähän merkittäväällä tavalla vaikuttanut. Otaksuisin nyt, että kansalaiset tietysti toivovat, että pohjoisen ulottuvuuden politiikka tulisi mahdollisimman pian johtamaan konkreettisiin toimenpiteisiin EU-rahoituksen myötä. Kysyisin tässä yhteydessä: Mitä konkreettisia toimenpiteitä pääministeri tässä vaiheessa näkee pohjoisen ulottuvuuden, Euroopan unionin uuden politiikan, seurauksena?

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Amsterdamin kokouksen alla käytiin keskustelu Euroopan unionin ja Länsi-Euroopan unionin eli W e u : n sulauttamisesta yhteen. Eräät jäsenvallat sitä ehdottivat. Amsterdamin kokouksen alla pääministeri ilmaisi asian samalla tavalla kuin nyt, että ei ole tarkoituksenmukaista, että Suomi lähtisi torpedoimaan tätä

hanketta, jos selkeästi eräät jäsenvallat siihen pyrkivät. Ymmärsin, että pääministeri täydensi silloin niin kuin nytkin, että joustavuus tässä on avuksi, joustavuus sikäli, että niin kauan kuin säilyy mahdollisuus jättäytyä esimerkiksi sotilaallisesti liittoutumattoman maan tällaisen sulautuneen Weu:n ulkopuolelle, ei ole tarkoituksenmukaista tätä estää.

Epäilemättä näin varmasti on, että liittoutumattomalle maalle tämä vaihtoehto on olemassa, mutta siitä seuraa jatkokysymys. Jatkokysymys on se, että kun on ilmeisen tarkoituksenmukaista, että Suomi pyrkii olemaan Länsi-Euroopan integraatioprosessin ytimessä eli päätöksentekopöydissä mukana, niin tässä mielessä Länsi-Euroopan unionin ja EU:n integroituminen sillä tavalla, että Suomi jättäytyisi tämän prosessin ulkopuolelle, lyö korville tätä toista tarkoitusta perää. Onko silloin tehtävissä kuitenkin se johtopäätös, että niin kauan kuin Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton maa, meidän intresseissämme ei kuitenkaan ole, että Weu ja EU sulautuisivat?

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle ei vielä kukaan selvinnyt se, että jos joskus tulevaisuudessa EU:n jäsenmaat tai joustavuutta käyttäen merkittävä osa niistä haluaisivat ottaa EU:n toiminnan kohteeksi myös yhteisen puolustuksen, miksei olisi voitu menetellä siten, että tällöin olisi järjestetty perussopimuksen muuttamiseksi hallitustenvälinen konferenssi ja edetty sitä tietä, jos se asia joskus ajankohtaiseksi olisi tullut. Sen sijaan nyt valittiin tie, jossa avataan uudelle toiminnalle mahdollisuus lähteä liikkeelle Eurooppa-neuvoston päätöksellä. Muodollisestihan se menee saman yksimielisyyden kautta ja edellyttää varmasti erittäin raskasta päätöksentekoa, mutta minä jotenkin koen, että tässä haettiin kiertotie, jonka motiiveja en täsmälleen ymmärrä.

Pääministeri L i p p o n e n: Arvoisa puhemies! Ed. M. Pohjolalle: Pohjoinen ulottuvuus, jota käytännössä organisoidaan, tarkoittaa sitä, että meillä on jo vakiintunut yhteistyö Itämeren neuvoston piirissä, Barentsin euroArktisen neuvoston piirissä, ja tähän on tullut mukaan myös arktinen neuvosto. Sen lisäksi on erityinen tarve — tilanne on muuttunut tällä alueella — unionin kehittää politiikkaansa paitsi näitä yhteistyöpiirejä varten eli Itämerta ja Barentsinmerta myöskin Venäjää ja erityisesti sen luoteisosia varten. Tämä on se pohjoisen ulottuvuuden kokonai-

suus. Sen lisäksi siihen voivat tulla ja ovat tervetulleita ja ovat siitä erityisen kiinnostuneita sellaiset maat kuin Islanti, Norja ja muutkin. Itse asiassa kysymys on siis koko unionin politiikasta ja siitä, että eräät ulkopuolisetkin maat voivat tulla mukaan.

Mutta yhteistyö Venäjän kanssa on painopiste. Tässä on esimerkiksi lähiaikoina tulossa esiin Tacis-ohjelman uudistaminen — tietenkin Baltian maat ovat tässä myös tärkeitä — Phare-ohjelman uudistaminen, yhteistyösopimuksen pohjalta tapahtuva kauppapoliittisen ja muun yhteistyön kehittäminen Venäjän kanssa. Kysymys on mittavista energiavoimavaroista, niiden hyväksikäytöstä. Kun Suomi nyt omalta osaltaan valmistelee pohjoisen ulottuvuuden politiikkaa, asetetaan pääjohtaja Jaakko Ihmutilan johdolla erityinen työryhmä selvittämään juuri näitä asioita, jotka ovat unionin kannalta suurimman luokan kysymyksiä, kun ajatellaan unionin tulevaa riippuvuutta Venäjän maakaasu- ja muistakin energialähteistä.

Kysymys on mittavista perusrakennehankkeista. Unionin etu tulee esiin siinä, miten ne esimerkiksi liikenneverkot, energiaverkot, jotka kattavat unionin, kytkeytyvät nimenomaan Venäjän ja Baltian vastaaviin verkkoihin.

Kysymys on rahoituksesta eli siitä, miten paitsi näissä aikaisemmin mainitsemissani yhteistyöohjelmissa myöskin eurooppalaisten kansainvälisten rahoituslaitosten toiminnassa voitaisiin ottaa huomioon pohjoinen ulottuvuus eli miten täällä esiin tuleviin hankkeisiin voitaisiin ohjata rahoitusta. Suomihan on tukenut sitä, että Euroopan Investointipankki voisi ulottaa toimintansa Venäjällä esiin tulevien hankkeiden toteuttamiseen ainakin jossakin muodossa.

Unionin puolella pohjoinen ulottuvuus edellyttää sitä, että komissiossa tämä työ organisoidaan, koska kysymys on ikään kuin eri sektoreiden, hallintojen, poikki ulottuvista asioista. Olemme parhaillaan vuoropuhelussa komission kanssa siitä, miten tämä parhaiten on tehtävissä, eli nimenomaan ulkosuhdehallinto on se, joka tämän asian ottaisi hallintaansa.

Kysymys, josta ed. Kiljunen puhui, unionin ja Länsi-Euroopan unionin sulautumisesta oli esillä. Suomen kannanotot ja Suomen ja Ruotsin aloite ikään kuin huolehtivat siitä, että tässä asiassa jälleen tällainen käytännönläheinen ratkaisu omaksuttiin eli nähtiin se, että ei kannata pyrkiä latvasta puuhun. Tässä on ehkä yksi merkittävimmistä ero unionin piirissä meidän ajattelutapamme ja Ruotsin ajattelutavan ja toisaalta

sitten eräiden muiden maiden välillä, että kun on kysymys yhteisestä puolustuspolitiikasta tai puolustuksesta, pikemminkin edettäisiin askel askeleelta.

Minusta tässä ei välttämättä todella ole kysymys, kun käytännön tilanteeseen tullaan, suurista riskeistä, niin sanoakseni. On myös nähtävä se, että eurooppalainen puolustusyhteistyö joka tapauksessa tapahtuu koko ajan suhteessa muuhun puolustusyhteistyöhön. Siinähan Nato-yhteistyö on hyvin merkittävä niille maille, jotka ovat Naton jäseniä, ja myöskin Suomelle liittoutumattomanakin maana.

Miksei sitten hallitustenvälistä konferenssia? Kysymys on aiheellinen, mutta niin kuin ed. Vanhanen itse sanoi, joka tapauksessa, jos ja kun tämä asia tulee esille, yksimielisyyttä tarvitaan. Siinä vaiheessa meilläkin on mahdollisuus löytää omat ratkaisumme, sikäli kuin se on tarpeellista. On varmaankin hyvä, niin kuin ed. Vanhanen esittää, että tämä kysymys selvitetään eduskunnan valiokuntakäsittelyssä.

Ed. Aul a: Arvoisa puhemies! Usein kun Amsterdamin sopimuksesta keskustellaan, esitetään kysymys juuri kuten ed. Aittoniemi esitti, viekö sopimuksen hyväksyminen Euroopan unionia kohti niin sanottua liittovaltiota vai eikö vie. Minun mielestäni se ei vie. Maastrichtin sopimuksen tekemisen aikaan oli poliittisen unionin rakentaminen jäsenvaltioiden enemmistön keskuudessa selvässä myötätulessa myös eräänlaisena ideologisena pitkän tähtäimen tavoitteena.

Aika ja jäsenvaltiot ovat kuitenkin selvästi muuttuneet. Minusta Amsterdamin sopimuksen prosessissa jäsenvaltioiden enemmistön näkökulma tuntui pikemminkin käytännöllislähtöiseltä. Ainakin Suomen toimintaa se minusta luonnehtii hyvin. Haettiin pikemminkin sellaisia alueita, joilla päätöksenteossa on ongelmia ja joilla yhteistyön syventäminen jäsenmaiden kesken on näiden ongelmien ratkaisun kannalta olennaista. Tietenkin myös joustavuuden ja eriaikaisen etenemisen käyttöönotto tavallaan purki poliittisen unionin syventämiseen liittyviä paineita. Minusta on jotenkin energian hukkaa jatkaa varjonyrkkeilyä liittovaltio-käsitteellä. Se on todellakin saanut jonkinlaisen dogmin luonteen, josta on loppujen lopuksi aika vaikea saada otetta.

Olen ed. Vanhasen kanssa samaa mieltä myös Euroopan parlamentin tietynlaisesta jälkijättöisyydestä tässä asiassa. Siellä keskustelu tuntuu

käyvän jollakin tavoin vanhoista lähtökohdista. Parlamentti antoi Amsterdamin sopimuksesta hyvin pettyneen mietinnön. Mielestäni Euroopan parlamentin näkemyksille ei pitäisi tässä nyt antaa liian suurta huomiota, koska tämä perussopimus kuitenkin ratifioidaan kansallisissa parlamenteissa.

Amsterdamin sopimuksesta ylipäätään tuli pikemminkin EU:n instituutioiden jonkunlainen määräaikaishuolto kuin jonkunlainen suursiivous tai uusi askel johonkin kaukotavoitteeseen. Tällaisena määräaikaishuoltona Amsterdamin sopimus on minusta tähän tilanteeseen hyvin sopiva.

Tämä neuvotteluprosessi oli ensimmäinen kerta, kun eduskunta oli tiiviisti mukana monenkeskisessä diplomaattisessa neuvottelussa. Aluksi vaikutti siltä, että hallituksella ja ulkoministeriöllä oli pieniä vaikeuksia mieltää eduskunnan roolia, ja tarvittavan informaation saamisessa suureen valiokuntaan oli viiveitä. Ulospäin näytti siltä, että Suomi lähinnä peesaa muiden jäsenmaiden kannanottoja. Vähitellen menettelytavat suuren valiokunnan suuntaan kuitenkin selkiytyivät ja Suomen omakin aloitteellisuus tuli esille.

Voin hyvin yhtyä hallituksen esityksessä todettuun arvioon, että Amsterdamin konferenssin lopputulos oli eduskunnan asettamiin tavoitteisiin nähden kohtuullisen hyvä:

Toimielinratkaisussa ei pienen valtion vaikutusvaltaa heikennetty.

Ympäristöasioissa päästään jonkin verran eteenpäin esimerkiksi siinä, miten miniminormoja voi ylittää. Suomen kaltaiselle pohjoiselle maalle se on tärkeää.

Kansainvälisen rikollisuuden torjunta jonkin verran tehostuu, vaikka ei aivan niin paljon kuin Suomessa toivottiin.

Oikeus- ja sisäasioiden päätöksenteko toivotavasti selkiytyy ja nopeutuu.

Kuluttajansuojelun ja syrjimättömyyden periaatteet vahvistuivat EU:n toiminnassa.

Avoimuuden osalta pidän Suomen panosta loppujen lopuksi parempana kuin asiasta suurta ääntä pitäneiden Ruotsin ja Tanskan.

Harmillista oli se, että ympäristöverojen siirtämisessä määräenemmistöpäätöksentekoon ei edetty eduskunnan toivomalla tavalla.

Myönteisenä on mainittava lisäksi myös se, että tämä sopimus viestittää kansallisten parlamenttien roolin vahvistamisen puolesta. Vanhatkin jäsenmaat voisivat ottaa käyttöön tämän keinon EU:n demokratiavajeen purkamisessa ja

myös unionin legitimitettiin vahvistamisessa kansalaisten silmissä.

Aihepiiri, jossa jää eniten kysymysmerkkejä ja tutkittavaa eduskuntaan, on minunkin mielestäni puolustuspolitiikan yhteistyö. Maastrichtin sopimuksen tekstiä ei siltä osin olisi tarvinnut mielestäni välttämättä muuttaa lainkaan. Tämä uusi muotoilu on kovin jännitteinen, koska se on selvästi koottu keskenään ristiriitaisista elementeistä, nykyistä tilannetta säilyttävistä ja toisaalta Weu:n sulauttamiseen pyrkivistä elementeistä.

Toivon ed. Vanhasen tavoin, että ulkoasiainvaliokunta tekee tarkan työn ja selvittää, mitä uudet muotoilut käytännössä Suomen kannalta merkitsevät. Kun EU-jäsenyys sopimusta täällä ratifioitiin, silloin esimerkiksi Emusta puhuttiin kovasti siihen malliin, että ei se varmaan tule ajankohtaiseksi. Minusta ei kannata nyt tämän puolustusolottuvuuden kohdalla luoda samanlaista ilmapiriä, vaan selvittää asia tarkasti ja luoda sellaiset menettelytavat, että muutaman vuodenkin päästä tulevat kansanedustajat voivat olla tyytyväisiä siihen työhön, joka täällä eduskunnassa on tehty.

Toinen jatko-seuranta kaipaava alue on oikeus- ja sisäasioiden yhteistyö ja Schengenin sopimuksen yhdentäminen perussopimukseen. Jatkotyössä on varmistettava erityisesti se, että pohjoismainen passiunioni säilyy.

Julkisuutta Amsterdamin sopimus sai kenties eniten työllisyysartikloista. Sinänsä on hyvä, että ne ovat olemassa, mutta työllisyysyhteistyön eteneminen tuskin juuttuu artiklojen puutteeseen, jos itse asian sisällössä, esimerkiksi verotuksen ja sosiaaliturvan rahoituksen pelisäännöissä, olisi valmiutta yhteisiin linjauksiin. Pelkät artiklat eivät työllisyyttä paranna. Ne voivat tietysti pahimmillaan herättää myös ylisuuria odotuksia.

Joissakin jäsenmaissa Amsterdamin sopimuksesta tullaan järjestämään kansanäänestys. Mielestäni sopimusehdotukseen ei sisälly niin merkittäviä muutoksia, että kansanäänestystä Suomessa tarvittaisiin. Eduskunnankin kannanotot ja suuren valiokunnan keskustelu asiasta olivat koko prosessin ajan varsin yksimielisiä. Suuren valiokunnan antamaa mandaattia esimerkiksi määräänemistöasioissa jäi itse asiassa vielä käyttämättäkin. Suomessa oli siis poliittisesti varsin laajalla rintamalla valmiutta edetä pitemmälle, kuin mihin suuret jäsenmaat sitten EU:ssa olivatkaan valmiita.

Kun hallitustenvälistä konferenssia aloitettiin, siihen asetettiin suuria odotuksia. Sen tuli parantaa etenkin kansalaisten luottamusta unio-

niin. Amsterdamin sopimuksesta ei varmasti ole mitään haittaa ainakaan kansalaisluottamuksen kannalta, mutta toisaalta tuskin se kovin suuri askel tämän luottamuksen parantamisessa on. Kansalaisluottamusta heikentävät piirteet unionissa taitavat olla enemmän toimintatapa- ja hallintokulttuuriasioita kuin perussopimusasioita.

EU:n tulevaisuuden kannalta on hyvin tärkeää saada sen byrokraattisuutta, jäykkyyttä ja hierarkkisuutta vähennettyä. Nykyisenlaisena organisaationa Euroopan unionin on vaikea mukautua nopeasti muuttuvan maailman tahtiin. Ei suuria yrityksiäkään tänä päivänä voida johtaa ohjesääntöpumaskat kädessä, vaan enemmänkin yhteisten tulevaisuuden tavoitteiden ja visioiden kautta. Se, että juridiikalla ja yksityiskohtien viilauksella on Euroopan unionin toiminnassa niin merkittävä osa, tuo unionille minun mielestäni jotenkin vanhakantaista leimaa.

Täytyy toivota EU:n sisäisille hallinnonuudistuspyrkimyksille menestystä. Samaten toivon, että tämä sopimus, joka nyt on käsissä, saadaan pian ratifioitua eikä uusi hvk ala liian pian, jotta varsinaiselle unionin toiminnalle ja tavoitteiden asettamiselle jää myös tilaa ja energiaa.

Tuleviakin hallitusten välisiä konferensseja varmasti tulee. Mielestäni Suomen pitäisi tulevaisuudessa kokouksissa ottaa omana erityisasianamme esille harvaanasuttujen alueiden asema. Harvaanasuttujen alueiden hyvinvoinnin edistäminen olisi hyvä saada jotenkin kirjattua perussopimukseen EU:n tavoitteeksi, tai näille alueille voitaisiin luoda samanlainen erillispöytäkirja, kuin on luotu niin sanotuille ultraperifeerisille alueille.

Tämä kysymys liittyy osittain täällä keskusteltuun pohjoiseen olottuvuuteen ja sen vahvistamiseen. Toivon sille kaikkea menestystä mutta toivon, että sitä ei rajata pelkästään EU:n ulkosuhteisiin liittyväksi vaan pohjoiselle olottuvuudelle luodaan sisältöä myös alue- ja rakennepoliitikassa sekä maataloudessa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä väitän, että Suomessa ei ole yhtään täysijärkistä valtio-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden asiantuntijaa, joka ei tietäisi, miten asiassa edetään. On vain kaksi mahdollisuutta. Toinen on se, että integraatio syvenee koko ajan, niin kuin tapahtuu Amsterdamin neuvottelujen kautta. Siellä päässä on seinä, jossa lukee "Liittovaltio". Se on aivan selvä asia.

Toinen mahdollisuus on se, että syveneminen pysähtyy, ja se merkitsee sitä, että integraation

pysähtyessä Euroopan unioni hajoaa. Se ei voi pysyä koossa, ellei se koko ajan syvene kohti liittovaltiota. Mutta jo tällä hetkellä, jos integraation syveneminen loppuu ja Euroopan unioni hajoaa, ei se ole enää yksinkertainen asia. Ei siinä sanota, että morjens vaan, oli mukava tavata ja heippa ja käydään kahvilla, kun nähdään. Siinä saatetaan jo tapella tässä vaiheessa, niin kuin kävi Jugoslaviassa. Tätä näkemystä ei kukaan ehkä hyväksy, mutta valitettavasti niin on.

Hassuinta on se, että Suomea viedään niin kuin pässiä narussa. Meiltä viedään itsenäisyys ja supistetussa perustuslain säätämisjärjestyksessä, ei edes vaikeutetussa säätämisjärjestyksessä. Se on onneton tilanne. Oli hyvä, että tuli pöytäkirjaan sanottua. Sitä saattaa joku 30 vuoden perästä, kun ei Suomea enää ole, lueskella.

Puolustusministeri T a i n a : Herra puhemies! Ed. Aula ja aikaisemmin ilmeisesti ed. Vanhanen ovat puuttuneet puolustuspoliittiseen osaan sopimuksessa. Olen samaa mieltä siitä, että eduskunnassa kannattaa tarkkaan selvittää, mitä käytännössä tarkoittavat ne kohdat tässä sopimuksessa ja mitä päätöksenteossa on tapahtunut. Joka tapauksessa, niin kuin on todettu, on niin, että näissä päätöksissä edellytetään yksimielisyyttä, jos tässä kysymyksessä mennään eteenpäin. Siinä mielessä nämä asiat ovat tietenkin linjassa Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden kanssa tällä hetkellä.

Mutta on myös mahdollista, että lähivuosina EU:n piirissä joka tapauksessa halutaan mennä eteenpäin yhteisessä puolustuskysymyksessä, ja siinä mielessä kannattaa Suomessa jatkuvasti pohdiskella sitä, millä tavoin siinä tilanteessa Suomessa suhtaudutaan yhteisiin hankkeisiin. Se on joka tapauksessa erillisen päätöksenteon asia, mutta poliittinen pohdiskelu ja valmistautuminen on mielestäni tässä kysymyksessä erittäin tärkeää.

Mitä tulee muihin asioihin, esimerkiksi kriisinhallintakapasiteetin luomiseen EU:n piiriin, se on erittäin tärkeä asia yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta, ja tässä asiassahan mennään käytännössä jo eteenpäin niin, että on sovittu menettelyistä jo Wue:n piirissä. Liittoutumattomien maiden tarkkailija-asemassa on kuitenkin mahdollisuus olla näissä kysymyksissä aktiivisesti mukana myös suunniteltaessa kriisinhallintatoimenpiteitä.

Ed. E l o : Puhemies! Me käsittelemme todella suuren luokan kysymystä eli Amsterdamin sopi-

musta, ja toivottavasti noin kymmenen kansanedustajan läsnäolo ei kuvasta eduskunnan todellista mielenkiintoa tähän asiaan vaan varmasti mielenkiintoa on enemmänkin.

Kun ed. Aula viittasi siihen, että eräissä maissa on jo päätetty kansanäänestyksestä, nimittäin Tanskassa, ja sen lisäksi Ranskassa keskustellaan siitä, selvitetään, tarvitaanko kansanäänestystä, tämä kuitenkin osoittaa sen, että joissakin EU-maissa tämä kysymys otetaan todella vakavasti. Siinä mielessä tietysti me suomalaiset, vaikka me olemme suhteellisen tyytyväisiä Amsterdamin sopimukseen, olisimme voineet käydä vähän syvällisemmän keskustelun myös sen merkityksestä. Mutta ehkäpä se keskustelu ajan mittaan kuitenkin Suomessakin tulee.

Täällä on puututtu olennaisimpiin kysymyksiin, muutamia huomioita vielä.

Mitä tulee EU:n laajentumiseen, pääministeri Lipponen totesi, että hän pitää todennäköisenä uutta hvk:ta. Minä pidän sitä täysin varmana. Se on pakko pitää. Ranska ja Saksa jäivät tyytymättömiksi, mitä tulee komission jäsenmäärään ja äänten painottamiseen, ja kun esimerkiksi ranskalaista keskustelua seuraa, siellä pidetään aivan selvänä, että hallitustenvälinen konferenssi pidetään, jossa tämä kysymys ratkaistaan, ennen kuin laajeneminen etenee EU:n sisällä.

Mitä tulee vielä asiaan, joka päätettiin, parlamentin jäsenmäärään, siinäkin meidän suomalaisten kannattaa huomata se, että tulossa ilmeisesti, jos ja kun EU paitsi syvenee myös laajenee, on noin 105 miljoonaa ihmistä. Se tarkoittaa sitä, että 700 EU-parlamentin jäsentä tulee jakautumaan uudella tavalla. Me emme saa enää 16:ta EU-parlamentin jäsentä tulevaisuudessa sen jälkeen, kun koko laajentuminen on tapahtunut, jos ja kun se tapahtuu.

Mitä tulee toiseen näkökohtaan eli EU:n ja kansalaisten lähentämiseen toisiinsa, ed. Vanhanen muistaakseni lainasi Monnet'ta. Monnet on paitsi hyvä konjakkki, niin kuin tiedämme, henkilö, EU:n keskeisiä alullepanijoita. Jossakin vaiheessa on todettu, että Monnet'n lähtökohtana oli se, että EU:ta johdetaan ylhäältä alaspäin, ja kyllähän se näkyy oikeastaan koko ajan. Kansalaiset jokaisessa EU-maassa, ei pelkästään Suomessa, ovat suhteellisen etäällä kuitenkin koko ajan siitä, mitä tapahtuu Euroopan unionissa. Paljon on puhuttu toissijaisuudesta, subsidiariteetista, läheisyydestä. Suhteellisen vähän siinä kuitenkin on tähän mennessä tapahtunut.

Mitä tulee avoimuuteen, en yhdy ihan niihin näkemyksiin, jotka muistaakseni ed. Aulan pu-

heenvuorossa tulivat esille, kun todettiin, että meidän lähtökohtamme avoimuuteen on jotenkin parempi kuin esimerkiksi Ruotsin tai Tanskan. Jos seuraa nyt keskustelua Ruotsissa ja Tanskassa, siellä päinvastoin syytetään suomalaisia siitä, että me olemme vähän antaneet periksi avoimuuskysymyksessä sille käytännölle, joka EU:ssa on vallinnut jo vuosikymmeniä.

Mitä tulee siihen, että kansalaisia yritetään lähentää EU:n toimintaan, varmasti työllisyyden ja sosiaalisen ulottuvuuden korostaminen ovat tässä hyviä työkaluja. Voidaan tietysti yhtyä siihen ed. Aulan näkemykseen, ettei se, että työllisyys tuli mukaan EU:n perussopimukseen, suinkaan ratkaise työllisyyskysymyksiä, ja siitä me olemme varmasti samaa mieltä. Mutta se, että tämä kysymys nyt kuitenkin nostettiin esille, ja erityisesti se, että Ranskan uusi sosialistinen hallitus nosti sen voimakkaasti Amsterdamissa esille ja vaati uuden huippukokouksen pitämistä, joka sitten pidettiin marraskuussa Luxemburgissa, oli minusta hyvä askel eteenpäin. Luxemburgissa kuitenkin päästiin sopimukseen eräistä toimenpiteistä, joilla EU:n työllisyyttä entistä tarkemmin seurataan, pyritään neuvottelemaan, koordinoimaan yhteistyötä työllisyyden alalla. Erityisen ilahduttavaa on se, että kysymys on nimenomaan pitkäaikaistyöttömyyden ja nuorisotyöttömyyden katkaisemisesta.

Mitä tulee Suomen panokseen, on jo tullut esille moneen kertaan se, että Suomen ja Ruotsin yhteinen aloite kriisienhallinnan ratkaisemisesta oli tietysti merkittävin ja ehkä ihan rehellisesti sanottuna näkyvin tulos siitä, mitä Suomi sai aikaan.

Muutama sana yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Kun nyt katsotaan sitä, miten EU nykyisin on pystynyt päättämään näistä asioista, voidaan sanoa paremminkin, että päätämättömyys on vallinnut. Kun katsomme Bosnian tilannetta ja aivan viime päivien eskaloitunutta tilannetta Irakissa, havaitsemme, että EU on aivan sekaisin, ei ole minkäänlaista yhteistä linjaa. Kun tuin jo ennen hallitustenvälisen konferenssin pitämistä tai sen prosessin aikana Ranskan näkemystä siitä, että tarvittaisiin yksi puheihminen, yksi edustaja, yhdet kasvot EU:n ulkopoliitikalle, olen entistä vakuuttuneempi, että tarvitaan.

Jos katsotaan Irakin tilannetta, Englanti tukee täysin nyt Yhdysvaltojen linjaa, on valmis tukemaan Yhdysvaltojen hyökkäystä Irakiin. Ranska vastustaa kaikin keinoin. Saksa yrittää luovia siinä välissä antaen nyt ainakin virallisesti

tukensa, nimenomaan liittokansleri Kohl, Yhdysvaltojen politiikalle. Mutta hyvin voimakain äänin, kun kuuntelin esimerkiksi eilen yhtä lähetystä Saksasta, jossa oli ollut puolustuspoliittinen seminaari, arvosteltiin Amerikkaa siitä, että Amerikka sanelee sen, mitä Euroopan unionin pitäisi tehdä. Kuitenkin Englanti, niin kuin tiedämme, on merkittävä EU-maa ja tässä suhteessa aivan omalla linjallaan, niin kuin tiedämme.

Mitä tulee Weu:hun, minusta on ollut mielenkiintoista tämä keskustelu. Kun joulukuussa puolustusministeriön pääluokasta keskusteltiin — vai oliko ulkoministeriön, en ihan tarkalleen muista — silloin jo esitin kerettiläisen ajatuksen Emun antamasta turvallisuudesta ja ihmettelin, mitä turvallisuutta Emu antaa. Esitin silloin kysymyksen siitä, eikö Suomen paremminkin pitäisi lähestyä turvallisuuskäsitteitä Weu:n kautta. Mielestäni tänään ensimmäisen kerran pääministeri Lipponen selvästi totesi, että tässä asiassa meidän suomalaisten pitäisi kuitenkin valmistautua siihen, että päätöksiä tullaan tekemään. En nyt muista aivan tarkalleen sanamuotoa, mutta ensimmäisen kerran kuulin Suomen hallituksen edustajan sanovan näin suoraan asian, niin kuin ministeri Tainakin, ehkei nyt ihan niin suoraan kuitenkaan.

Oma näkemykseni on se, että meidän pitäisi nimenomaan tarkastella Weu:n mahdollisuuksia kehittyä Euroopan yhteiseksi puolustuselimeksi ja nimenomaan katsoa myös sitä, etteivät suomalaiset suhtaudu kielteisesti sen kehittymiseen. Mielestäni Nato on toinen kysymys ja Weu on toinen kysymys. Tiedän, että puolustusministeri Taina mielellään sanoo, että Weu:n jäsenyys ei ole mahdollista ilman Nato-jäsenyyttä. Näinhän amerikkalaiset vastaavat aina, kun heiltä sitä kysytään, mutta jos kysymme ranskalaisilta tai saksalaisilta, vastaus onkin toinen.

Mielestäni tämä kysymys pitää Suomessa mahdollisimman nopeasti nostaa esille, mikä on esimerkiksi EU:n puolueettomien maiden sulautuminen Weu:n rakenteiden sulauttamiseen EU:hun. Tämä tulee hyvin ajankohtaiseksi, kun Brysselin sopimus vuonna 1999 päättyy ja ehkä sitä ennenkin. Varmaan tämän vuoden aikana keskustelu tästä etenee. Mutta todettakoon nyt tässäkin, että Iso-Britannia vastustaa kaikin keinoin Weu:n sulauttamista EU:n rakenteisiin ja Saksa ja Ranska taas ovat toisella kannalla. Minä en usko kovin helposti siihen, että yhteistä tahtoa Euroopan unionin suurten jäsenmaiden keskuudessa löytyy tästä kysymyksestä, koska

näkemykset tällä hetkellä ovat hyvin etäällä toisistaan.

Kun Maastrichtin sopimuksen jälkeen vuonna 92 EU tarjosi silloisille jäsenmaille Irlannille ja Tanskalle mahdollisuutta tulla joko jäseniksi Weu:hun tai tarkkailijoiksi, molemmat valitsivat tarkkailijajäsenyyden. Sen lisäksi nyt sitten Suomi, Ruotsi ja Itävalta ovat tarkkailijoina. Mielestäni tätä kysymystä pitää selvittää ja katsoa sitä, mitä artikla 5 tarkoittaa Suomen kannalta ja mitä tarkoittavat Weu:n ja Naton väliset yhteydet. Mutta joka tapauksessa tässä pitää olla enakkoluuloton ja tarkastella ja katsoa, mikä on Suomen etu tässä asiassa.

Puhemies! Meillä Suomessa on suhteellisen myönteinen suhtautuminen ollut koko sen ajan, kun Suomi on ollut jäsenenä Euroopan unionissa. Varmaan monet tekijät vaikuttavat siihen. Kun vertaamme Ruotsiin, jossa kansalaismielipide on voimakkaasti kielteisempi kuin kansanäänestyksen aikaan, uskoisin, että me Suomessa olemme suurin piirtein samassa tilanteessa, jos kansanäänestys EU:sta tänä päivänä järjestettäisiin. Voidaan ehkä sanoa, että meillä on konkreettisia esimerkkejä siitä, että EU on ollut meille hyödyllinen. Tässä suhteessa on täysin ymmärrettävää, että myös kansalaismielipide on varsin rauhallinen.

Ed. Aula mielestäni hyvin osuvasti kuvasi Amsterdamin sopimusta. Se on määräaikaishuolto. Siihen joudutaan palaamaan varmasti lähivuosien aikana, kun EU laajenee ja syvenee. Tässä yhteydessä en näe henkilökohtaisesti minikäänlaisia ongelmia siinä, että eduskunta tulee tämän sopimuksen hyväksymään. Uskoisin, että suurimmat ongelmat ovat edessä ja liittyvät laajentumiseen, niihin instituutioihin, joista äsken oli puhetta, eli komissioon, äänten painottumiseen ja myös rahaan. Tällä hetkellähan ilmeisesti aika paljon Saksan vaaleista johtuen kaikki saksalaiset erityisesti ovat halukkaita pienentämään määrärahojaan EU:ssa, joten kovin suuria mahdollisuuksia EU:n kassan käyttämiseen sellaisen liittovaltion luomiseen, johon ed. Aittoniemi on viitannut, ei näytä olevan.

Ed. H a t a i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitustenvälisessä konferenssissa Suomi ajoi monia sellaisia asioita, jotka kansalaisten kannalta ovat hyvin tärkeitä. Amsterdamin sopimuksessa Euroopan unionin perusoikeuslottuvuus vahvistui hyvin. Syrjinnän vastaiset toimet ovat olleet tärkeä osa EU:n ihmisoikeus- ja perusoikeuslottuvuutta. Jäsenvaltiot ovat sitoutuneet näihin

syrjinnän vastaisiin toimiin. Uudessa sopimuksessa määrätään neuvoston oikeudesta ryhtyä toimivaltansa rajoissa asianomaisiin toimiin sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon, vakaumukseen, ikään, vammaisuuteen tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi. Erityisesti hallituksen tavoitteena oli sukupuolten tasa-arvon edistäminen, ja siinä edettiin myös hyvin.

Mutta nostaisin esille yhden asian, joka koskettaa nyt meitäkin, kun me puhumme siitä, miten me voisimme lähentää kansalaisia Euroopan unioniin ja tuoda sitä tutuksi. Minusta olennainen kysymys tai alue on nimenomaan se, miten me sovellamme näitä sopimuksia, joita me olemme yhdessä olleet päättämässä, sitten kansalliselata tasolla.

Ikä nousi syrjintäperusteena esille vahvasti, ja se on aiheuttanut jo käytännön toimenpiteitä esimerkiksi EU:n omassa piirissä. Siellä on jouduttu uudestaan pohtimaan, onko enää oikein edellyttää komission virkamiehiltä korkeintaan 35 vuoden ikää, koska sitä pidetään ikäsyrjintänä.

Viimeaikaisissa keskusteluissa on monessa eri asiassa tullut esille se, että meillä Suomessakin harjoitetaan vielä ikäsyrjintää monin paikoin. Monet työnantajat pitävät jo yli 40-vuotiaasta liian vanhana työelämää, ja keski-ikäisten työttömien on ollut melkein mahdotonta löytää enää itselleen työtä. Onkin käynnistetty oikein kansallinen ikäohjelma, jonka avulla halutaan kiinnittää huomiota asiaan. Myös nuoria saatetaan syrjiä: eläke kertyy vasta yli 23-vuotiaana tehdystä työstä.

Vähemmän on julkisuudessa näkynyt puhetta siitä, miten esimerkiksi suomalaiset vakuutusyhtiöt eivät myy yli 70-vuotiaille tapaturmavakuutusta, ja monelle ulkomaanmatkalle lähtevälle tämä onkin ollut varsin ikävä yllätys. Kummalliselata on myös kansalaisista tuntunut, kun syntymäpäivälahjaksi saa vakuutusyhtiöstä kirjeen, jossa todetaan vakuutusturvan loppuneen iän vuoksi. Kun nyt sitten on niin, että suomalaiset vakuutusyhtiöt eivät myy yli 70-vuotiaille tapaturmavakuutuksia, Amsterdamin sopimuksen voimaantulon jälkeen myös vakuutusyhtiöt näin ollen harrastavat ikäsyrjintää. Yksittäisen etelänmatkalle lähtevän vanhan ihmisen kokemus on vain pieni ongelma, mutta sekin pitäisi ottaa käsittelyyn.

Jos ajatellaan vanhoja ihmisiä ja sitä, miten heitä hoidetaan ja heidän hoitoaan ollaan järjestämässä, niin avohoito tuntuu olevan suuntaus ja

virallinen doktriini, ja tavoitteena on, että yli 75-vuotiaista 90 prosenttia asui vielä kotonaan. Nyt on kuitenkin niin, että laitoshoidossa olevilla vanhuksilla on edes yhteiskunta korvauksineen turvana, jos jotain sattuu, kaatumisia tai tapaturmia, mutta kodeissa hoidettavat vanhat ovat jäämässä kaiken tämän vakuutusturvan ulkopuolelle.

Eli olisi aika tehdä jotain, jotta Suomi ei vaikuttaisi vanhuskielteiseltä maalta. Kun Amsterdamin sopimus on saatu ratifioiduksi, meidän pitäisikin ryhtyä kartoittamaan, mitkä kaikki säädöksemme ja käytännön toimemme saattavat aiheuttaa ikä syrjintää. Tällainen selvitystyö pitäisi siis saada välittömästi käyntiin, varsinkin kun alamme kohta juhlia ja käytännössä toteuttaa YK:n ikäihmisten vuotta.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ed. Haataiselle on syytä todeta se, että kyllä ikäkysymykset ja mahdollinen ikä syrjintä ovat Suomen kansallisen parlamentin ansioita. On mielestäni sinänsä hyvin vaarallista, jos yritetään asioita hoitaa sillä tavalla, että pyritään saamaan EU:n sopimuksiin joitakin artikloita, jota kautta pyritään viemään asioita kotimaassa eteenpäin. On paljon rehellisempää päättää asiat täällä omassa keskuudessamme, omassa parlamentissamme.

Arvoisa puhemies! On säälä sinänsä, että näin tärkeä asia saa näin vähän huomiota kansanedustajilta täällä salissa, vaikka muun muassa pääministeri arvokkaasti käytti aikaansa keskusteluun ja myöskin puolustusministeri on koko keskustelun ajan osallistunut tähän debattiin.

Täytyy sanoa, että Amsterdamin sopimus ei ole mikään merkittävä askel EU:n historiassa, eikä siitä koskaan sellainen tule. Se on hyvin pieni askel, ja jos ottaa huomioon sen ajan, joka sopimuksen tekemiseen käytettiin, ja kaiken paperityömäärän, niin lopputulos on suhteellisen vaatimaton.

Mutta sillä on saavutettu kaikkein tärkein tavoite, mihin sopimuksella pyrittiin, eli jäsenyysneuvottelut uusien hakijamaiden kanssa voivat nyt alkaa. Tämä oli se tavoite, joka Suomella tässä yhteydessä ensisijaisena oli, ja olemme siinä onnistuneet, sen ohella että monet muutkin Suomen ajamat asiat ovat nyt uudessa perussopimuksessa mukana. Täytyy todeta, että tyytyväisiä voidaan olla myös siihen, että neuvottelumalliksi hyväksyttiin Suomen esittämä 5+1, joka merkitsee sitä, että mahdollisimman nopealla aikataululla neuvotteluissa, kun ne keväällä alkavat, voidaan päästä eteenpäin.

Eräät maat ovat ehtineet jo muutama viikko sen jälkeen, kun Amsterdamin sopimus oli hyväksytty, vaatia, että pitää järjestää uusi hallitustenvälinen konferenssi, Ranska näiden maiden joukossa. Täytyy todeta, että mielestäni osoittaa varsin huonoa harkintaa, että tällaista uutta konferenssia välittömästi vaaditaan. Olen myöskin sitä mieltä, että Euroopan parlamentti ei ole kovin realistinen niissä arvioissaan, joita se on Amsterdamin sopimuksesta tehnyt.

Lähtökohdan pitää olla se, että nyt tämä työ on saatettu päätökseen. Seuraava pysäkki, jolloin perussopimuksia on syytä tarkistaa kokonaisuutena, tulee aikaisintaan siinä vaiheessa, kun uudet jäsenmaat ovat todella tulossa EU:n jäseniksi. Meneekö siihen viisi vuotta, kahdeksan vuotta, sen aika sitten näyttää, mutta tänä väliajana mielestäni ei ole tarvetta minkäänlaiseen hallitustenväliseen konferenssiin. Olen hyvin huolissani siitä, että jos tällainen hallitustenvälinen konferenssi käynnistettäisiin nyt uudestaan ja edes perusmaat Saksa ja Ranska eivät muuttaisi suhtautumistaan äänestysääntöihin neuvostossa, niin lopputulosta ei voitaisi saavuttaa. Siitä syntyisi helposti epäonnistuminen, joka saattaisi osoittautua hyvin vaikeaksi ongelmaksi EU:lle.

Mielestäni lähtökohtana pitää olla sen, että ennen kuin uudet neuvottelut aloitetaan, uudet maat tiedetään, samoin se, koska ensimmäiset ovat tulossa jäseniksi, ja että EU:n jäsenmaiden keskuudessa on aidosti valmiutta sopia neuvoston äänestysäännöistä ja eräistä muista tärkeistä muutoksista instituutioitten suhteisiin.

Se täytyy tässä yhteydessä vielä sanoa, että kun lukee Rooman tai Amsterdamin sopimusta, niin en ole kyllä vielä koskaan aikaisemmin juuri monimutkaisempia sopimuksia nähnyt. Niiden tulkinta on äärimmäisen vaikeata, ja ne ovat kirjoitettu niin monimutkaisella tavalla, että kansalainen ei saa niistä mitään selvää. Ehdotan kyllä sitä, että mahdollisimman pikaisesti EU:ssa ryhdyttäisiin toimenpiteisiin ainakin näitten perussäännösten osalta, että olisi valmius kirjoittaa säännökset sillä tavalla, että jokainen kansalainen näkisi niistä, mitkä EU:n perusperiaatteet ovat, mitkä EU:n tarkoitukset ovat ja millä tavalla unioni kaiken kaikkiaan toimii.

Haluan, arvoisa puhemies, kiinnittää huomiota vielä yhteen seikkaan, joka on avoimuus. Mielestäni on erittäin positiivista, että nyt perussopimuksessa korostetaan avoimuutta ja että lähtökohtana on se, että periaatteessa jokainen saa tiedon EU:n asiakirjoista, jos ei erityisissä

säännöksissä ole julkisuusperiaatetta rajoitettu. Tämä oli Suomen lähtökohta, ja siinä suhteellisen hyvin on onnistuttu.

Mutta minua suuresti hämmästyttää se, että samaan aikaan kun Amsterdamin sopimusta alikirjoitetaan, Euroopan parlamentti keskustelee siitä, millä tavalla avoimuutta Euroopan parlamentissa rajoitetaan. Pyritään estämään toimittajien saapuminen Euroopan parlamentin tiloihin ja toiminta Euroopan parlamentissa. Olen todella hämmästynyt, että kun Euroopan parlamentti lähetti tänne delegaation keskustelemaan avoimuudesta, niin se itse käytännössä toimii konkreettisesti avoimuutta vastaan. Tämä on mielestäni eduskuntakäsittelyn aikana sellainen asia, johon Suomenkin eduskunnan tulisi kiinnittää huomiota ja pyrkiä turvaamaan se, että avoimuusperiaatetta noudatetaan myös Euroopan parlamentissa ja sen toiminnassa.

Viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, haluan korostaa sitä, että ensimmäistä kertaa perussopimuksessa mainitaan kansallisten parlamenttien asema koko tässä prosessissa, ja lähtökohtana on pyrkimys turvata riittävä aika ja riittävä aineisto kansallisten parlamenttien käsittelylle. Perussopimuksessa mainitaan nyt myös kansallisten parlamenttien yhteistyöelimen Cosacin olemassaolo.

Tässä yhteydessä voi sanoa, että on käyty pitkillisiä neuvotteluja siitä, tulisiko Cosacille eli kansallisten parlamenttien Eurooppa-valiokuntien yhteiselimelle luoda muodollinen asema ja myös jonkinlaista muodollista päätöksentekoa. On erittäin hyvä, että tällaisiin ranskalaisiin vaatimuksiin ei suostuttu, koska EU:ssa on aivan tarpeeksi elimiä jo nykyiselläänkin. Sitä paitsi useita näistä elimistä voitaisiin mielestäni varsin hyvin lakkauttaa niin, että mitään vahinkoa unionille ei tapahtuisi. Mutta sinänsä pidän tärkeänä ja myönteisenä sitä, että Eurooppa-valiokuntien edustajat tapaavat säännöllisesti, että keskustellaan yhteisistä kysymyksistä ja tällä tavalla saadaan tietoa ja päätösaineistoa myös kansallisten parlamenttien EU-valiokuntien työhön.

Täytyy sanoa, että ongelmana olen kyllä suuren valiokunnan työskentelyssä ja miksei myös erityisvaliokuntien työskentelyssä kokenut sen, että usein aineisto, jota EU:ssa käsitellään, tulee aivan liian myöhään eduskunnassa käsiteltäväksi. Se, että nyt asetetaan lähtökohdaksi se, että parlamenteilla tulee olla vähintään kuusi viikkoa aikaa tutustua säädösehdoituksiin, mielestäni antaa parlamenteille huomattavasti paremmat

mahdollisuudet vaikuttaa ehdotuksiin, jotka EU:ssa tulevat käsittelyyn.

Se täytyy sanoa, mitä tulee kansanäänestyksiin, että Amsterdamin sopimus ei muuta perussäännöksiä mielestäni sillä tavalla, että oikeastaan missään olisi tarkoituksenmukaista järjestää kansanäänestystä. Kysyisinkin, mitä kansalaisille kerrotaisiin tästä sopimuksesta niin, että he voisivat hyvin ymmärtää, mistä he äänestävät.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Olen ed. Sasin kanssa samaa mieltä siitä, että tässä on kysymyksessä erittäin merkittävä sopimus, ja olin odottanut hieman vilkkaampaa keskustelua myös täällä eduskunnassa tästä aiheesta. Pohdin pitkään, käytäntö puheenvuoroa tässä vaiheessa, mutta koska sopimus on merkittävä ja koska siinä on merkittäviä ratkaisuja puolustuspolitiikan kannalta, haluan puheenvuoroni käyttää.

Arvoisa puhemies! Hallitustenvälisen konferenssin alkaessa vuonna 1996 unionin jäsenvaltioiden kesken vallitsi selkeä käsitys siitä, että unionin kykyä toimia nopeasti, yhtenäisesti ja tehokkaasti ulkosuhteiden alalla tulee vahvistaa. Amsterdamin sopimus luo tähän nyt aiempaa paremmat mahdollisuudet. Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeva osuus heijastaa EU-maiden tämänhetkistä yhteisymmärrystä siitä, mitä unioni tavoittelee ja minkälaiseen toimintakykyyn sillä on mahdollisuus yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Haluan keskittyä puheenvuorossani kriisin hallintatoiminnan sisällyttämiseen unionin toimialaan. Tämähän oli, niin kuin täällä on todettu, Suomen yhdessä Ruotsin kanssa hallitustenvälisessä konferenssissa tekemän aloitteen sisältönä. Tavoitteemme toteutuminen osoittaa, että uudenkin jäsenen rakentava aloitteellisuus tuottaa tuloksia. Aktiivisuutemme unionin kehittämisessä otettiin vastaan myönteisesti.

Amsterdamin sopimus merkitsee sitä, että unionin toimintakykyä tehostetaan osana muita eurooppalaisia turvallisuusrakenteita. Sopimus ottaa huomioon sekä ne mahdollisuudet että rajoitteet, joita unionin roolin vahvistamisessa ja toimialan laajentamisessa nykytilanteessa on. Tämä hälventää kehitystä estäneitä epäluuloja ja luo realistiset mahdollisuudet eurooppalaisten käytännön yhteistoiminnalle.

Voidaan todeta, että jo Maastrichtin sopimus teki mahdolliseksi unionin roolin vahvistamisen. On kuitenkin ilmeistä, etteivät poliittiset edellytykset sopimuksen hyödyntämiselle olleet vielä

tuolloin olemassa. Lisääntyvän eurooppalaisen toimintakyvyn tarve tunnustetaan nyt yleisesti, ja tämä luo pohjaa unionin roolille. Mielestäni on perusteltua väittää, että laajempi keinovalikoima, muun muassa kriisinhallintatoimenpiteet EU:n käytössä, vahvistaa unionin asemaa ja uskottavuutta kansainvälisenä toimijana.

EU:n kriisinhallintatoimintaa toteutetaan Amsterdamin sopimuksen mukaan Länsi-Euroopan unionin Weu:n kautta. Weu kehittää kykyyään panna toimeen unionin päätöksellä toteutettavat kriisinhallintaoperaatiot yhteistyössä Naton kanssa. Järjestöjen välillä tehdään tiivistä yhteistyötä. Eurooppalaisilla valtioilla on tämän myötä käytössään nykyistä useampia vaihtoehtoja. Tällaista joustavuutta tarvitaan, koska saatamme joutua vastaamaan hyvin erilaisiin konfliktitilanteisiin. Samoin sitä tarvitaan, koska konsensuksen löytyminen saattaa osoittautua vaikeaksi.

Olemme pitäneet tarpeellisena vahvistaa unionin kykyä vastata nykyisiin monitahoisiin turvallisuushaasteisiin. Unionin turvallisuusintressejä eivät uhkaa ensisijaisesti riskit, joiden torjumiseksi unionista tulisi kehittää sotilasliitto. Unionin puolustusulottuvuuden kehittämisessä oleellista on kyky vahvistaa unionin ja sen jäsenvaltioiden turvallisuutta niin kutsutun laajan turvallisuuskäsityksen pohjalta ja ennalta ehkäistä sitä uhkaavia tekijöitä. Tämä edellyttää unionilta tänään kykyä monipuoliseen yhteistoimintaan konfliktien ehkäisemisessä ja niiden hallitsemisessa, ei artikla 5:n mukaisia kollektiivisia turvakaukua.

Pidän tärkeänä, että Suomessa tilannetta tarkastellaan yleisemmin kansainväliseen kriisinhallintaan osallistumisen kannalta. Olemme aktiivisesti kehittämässä kykyämme panostaa kansainväliseen kriisinhallintaan. On myös meidän etujemme mukaista, että kansainvälisen yhteisön käytössä on useita toimintakykyisiä ratkaisuja, jotka sallivat joustavasti voimavarojen hyödyntämisen tilanteesta riippuen. Unioni vahvistaa Suomen turvallisuuspoliittista asemaa, ja Suomen intresseissä on sitten vahvistaa unionin yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Amsterdamin sopimus luo unionille riittäviä välineitä täyttää edellä mainitsemani intressit. Sopimuksessa määritellään yhteisen puolustuspolitiikan kehittäminen jo asteittain meneillään olevaksi toiminnaksi. Poliitiikan sisältö on ensisijaisesti luoda yhteistä poliittis-sotilaallista kykyä päättää toiminnasta myös sotilaallisen kriisin-

hallinnan alalla. Tällä on jo aiemmin keskusteltu siitä, että tämä yhteinen puolustuspolitiikka on myös tulevaisuudessa kehittyvä asia. Siksi Suomen pitää tarkkaan pohtia omia kantojaan esimerkiksi siinä mahdollisessa tilanteessa, että monet maat olisivat valmiita liittämään Weu:n sellaisenaan EU:n sisälle.

EU:n ja sen päätösten toteuttajaksi määritellyn Weu:n välinen suhde ei muodollisesti muutu nyt Amsterdamin sopimuksen myötä. Järjestöjen suhteita halutaan kuitenkin tiivistää käytännön tasolla, jotta parannetaan eurooppalaisten maiden kykyä reagoida oikein ja ajoissa syntyvässä olevaan konfliktitilanteeseen. Amsterdamin sopimus sisältää velvoitteen vahvistaa EU:n ja Weu:n välisen yhteistyön muodot vuoden kuluessa sopimuksen voimaan saattamisesta. Weu:ssa on jo tehty Amsterdamin sopimuksen edellyttämiä järjestelyjä, joiden perusteella Suomessa yhdessä muiden Weu-tarkkailijamaiden kanssa on tasavertainen oikeus osallistua EU:n päätöksellä toteutettavien operaatioiden suunnitteluun ja päätöksentekoon Weu:ssa. Nämä päätökset tehtiin Erfurtissa syksyllä, ja pidän tämän Weu:n kokouksen päätöksiä yksinä merkittävimmistä juuri eurooppalaisen yhteisen kriisinhallintatoiminnan kannalta.

Kuten jo aluksi totesin, tämä toteuttaa hallitustenväliselle konferenssille asettamamme tavoitteet. Weu:n piirissä mukana olevien maiden toimintamahdollisuudet ovat näiden päätösten myötä yhtenäisempiä kuin aiemmin. Tämä heijastaa hyvin sitä tehtävää, joka Weu:lla nykyisellään on valmistautua toteuttamaan EU:n päätöksellä aloitettavia operaatioita, jotka se voi panna toimeen joko itsenäisesti tai Natolta lainattaviin voimavaroihin turvautuen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan nostaa esiin kysymyksen EU:n operaatioiden luonteesta. Amsterdamin sopimus yksilöi sellaisiksi niin sanotut Petersbergin kriisinhallintatehtävät. Unionin toimivaltaan sisältyy siten kyky tehdä päätöksiä erilaisista kriisinhallintatehtävistä. Päätöksen toteuttaminen Weu:ssa on asia erikseen. Kukin jäsenvaltio tekee päätöksen osallistumisesta varsinaiseen operaatioon itse, ja tämä on tietysti tärkeä asia Suomen kannalta. Kansallinen harkintavalta Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan rauhanturvallain mukaan säilyy siten muuttumattomana tämän sopimuksen tekemisen jälkeenkin.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ed. Taina kaipasi vilkasta keskustelua täällä. Sellais-

tahan meillä oli aikanaan silloin, kun keskusteltiin Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä asioista. Tämä asia on suunnilleen samanlainen. Siis sääätämisyjärjestyksen perusteella liikahtaminen tiettyyn suuntaan Euroopan unionin jäsenyydessä on yhtä merkittävää kuin oikeastaan aikanaan sopimuksen hyväksyminen eduskunnassa. Keskustelua ei vain synny, eikä se ole tarpeenkaan sen vuoksi, että eihän täällä ole kukaan enää, paitsi yksi pässiksi kutsuttu kansanedustaja, tätä asiaa vastaan. Minä en ole loukkaantunut, pässi-sanasta, kun oikeastaan itse aloitin pässi-keskustelun; se oli siinä mielessä ihan ok.

Tämä vain osoittaa sen, että suomalainen eduskunta on menettänyt täysin selkärankansa. Sitä viedään kuin pässiä narussa ja nimenomaan tietyn perustuslain osan, 69 §:n, suppeassa päätösjärjestyksessä eteenpäin samalla tavalla kuin EU-kysymyksessäkin, mutta kukaan ei ole vastustamassa muut kuin minä sitä asiaa. Ja minä vastustan kyllä loppuun asti. Jos saan jonkun aikanaan kanssani tähän mukaan, että kannattaa, niin hylättäväksi tähän asiaa ehdotetaan, kun se tänne tulee, vaikkei muuta niin muodon vuoksi.

Ed. T i u s a n e n : Herra puhemies! Kuitenkin tosiasia tietysti on se, että EU-jäsenyys on fakta ja pysyy sellaisena. Nyt kun Amsterdamin sopimusta ollaan ratifioimassa, myös ympäristökysymyksistä voi todeta, että sopimus muuttaa Suomen mahdollisuuksia tiettyssä mielessä säilyttää tietyt poikkeukset, kuten kadmiumpitoisten lannoitteiden tuontikielto ja käyttökielto Suomessa, pari muutakin vastaavaa, muun muassa bensinilaatujen säilyminen sellaisina, kuin ne tällä hetkellä ovat ja ympäristön kannalta kestävämpinä kuin muualla Euroopassa.

Toteaisin tähän sen, että Suomen edun puolustaminen on aika tavalla myös taitolaji ja myös valtioneuvoston jäsenten vastuu tässä on varsin voimakas. Mitä tulee eduskuntaan ja suureen valiokuntaan, joka tässä toimii EU-valiokuntana, tietysti myös sopii, kun kansanedustajat eivät juuri muuhun tältä osin pysty, ainakin toivoa, että valtioneuvoston jäsenet ottaisivat suuren valiokunnan mielipiteet tosissaan. Mitään välttämätöntä pakkoa siihen ei sillä hetkellä ole. Myös se olisi välttämätöntä, että kun suuri valiokunta, EU-valiokunta, pyytää selvityksiä, niitä myös annettaisiin valiokunnalle. Näin ei aina tapahdu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle suuren valiokunnan sekä muiden pysyvien erikoisvaliokuntien puolustusvaliokuntaa lukuun ottamatta on annettava asiasta lausunto.

2) Hallituksen esitys oikeudenkäymiskaaren muutoksenhakua hovioikeuteen ja asian käsittelyä hovioikeudessa koskevien säännösten sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 33/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 19/1997 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 19. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohdattaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! Kun en päässyt olemaan läsnä asian ensimmäisessä käsittelyssä, täytyy muutama sana tässä lausua asiasta. Toki en mitään muutosesityksiä tule tietenkään esittämään enkään, mutta yksi asia tässä kiinnosti ja valiokunnassa erikoisesti.

Perjantaina herra oikeusministeri moitti lakivaliokuntaa tai lakivaliokunnan eräitä jäseniä ainakin ja varoitti joka tapauksessa siitä, että kun lakivaliokunta muutti aika paljon hallituksen esitystä ja erikoisesti tiettyyn suuntaan, siitä tulee aiheutumaan varmasti lisäkustannuksia. Näin tulee todellakin käymään.

Kun viime vuonna käräjäoikeuksissa siirryttiin suulliseen käsittelyyn, tällä erää ne alkavat hiljalleen ruuhkautua. Siihen ei varauduttu. Hallituksen esityksessä ei ollut pennin hyrrää lisää rahaa enempää syyttäjatoimintaan kuin tuomareidenkaan lisäämiseen. Kaikki näkivät etukäteen jo kaukaa, että kun mennään suulliseen käsittelyyn, siitä ei voi olla muuta tulosta kuin se, että oikeudenkäynti tulee hidastumaan. Vaikka kauniisti luultiin monen asiantuntijan kautta, että tämä nopeuttaa oikeudenkäyntiä, näin ei ole.

Muista maista, mihin on päästy asiaan oikein tutustumaan, niin Ruotsissa kuin Itävallassakin on saman tyypiset lait voimassa kuin Suomessa,

mutta niitä osataan soveltaa aivan oikein. Ei lueta niin pilkuntarkasti jokaista asiaa vaan käytetään myöskin kirjallista pöytäkirjaa. Muistaakseni ed. Aittoniemikin viime perjantaina kiinnitti siihen huomiota, että poliisitutkintapöytäkirja ei enää olisi minkään arvoinen. Sitä varten tehdään hyvin paljon työtä, enkä minä ainakaan koskaan ole vielä kuullut, että oikeudessa olisi syyllistä saatu selville, jos sitä ei ole selvitetty oikeuteen mennessä, jos ei poliisitutkintapöytäkirjasta ilmene, kuka on syyllinen. Siinä mielessä tilanne on aika hämmästyttävä. Muut maat uskaltavat rohkeasti käyttää kirjallista aineistoa, vaikka toteuttavat suullista menettelyä.

Hovioikeuksissa on tähän saakka käytetty oikeastaan suullista menettelyä hyvin harvoissa tapauksissa. Nyt kun siihen todella tullaan menemään, se tulee aiheuttamaan merkittäviä lisäkustannuksia. Se olisi ehkä voitu välttää, jos olisi menetelty siten kuin eräissä maissa on tapana. Menettelystä seuraavassa hyvin lyhyesti.

Ehkä tulevaisuudessa tulisikin mennä siihen, että käräjäoikeudesta ei pidäkään saada hakea muutosta enää pelkän henkilötodistelun suhteen. Onhan selvää esimerkiksi, että rikosasiasa todistaja voi parhaiten kertoa tapahtumasta mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen. Todistaja antaa siis parhaimman ja luotettavimman todistuksen käräjäoikeudessa. Kun asia tulisi uudestaan esille hovioikeudessa puolen vuoden päästä taikka vuoden kuluttua, ei todistaja voi enää muistaa tapahtumaa yhtä hyvin kuin siinä vaiheessa, kun hän oli ollut käräjäoikeudessa.

Tämä taas johtaa siihen, että hovioikeus jouuu tukeutumaan niihin lausumiin, mitä käräjäoikeudessa oli esitetty. Syntyy ristiriitoja, kun sama todistaja kertoo käräjäoikeudessa, että takki oli punainen, ja rupeaa hovioikeudessa muistelevaan asianajajan lievästä painostuksesta, että jospa se olikin sininen, ja koko asia saattaa mennä oikeastaan pieleen. Ei tule asianmukaista tuomiota, vaan tulee väärä tuomio, jos näin voitaisiin sanoa. Kysyä voisikin, miksi tällaista todistelua ollenkaan tullaan käyttämään hovioikeudessa. Riittäisi todellakin, että henkilötodistukset kuultaisiin vain käräjäoikeudessa.

Käräjäoikeuden päätöksestä sinänsä, siitä onko rangaistus sopiva, pitää luonnollisesti saada valittaa hovioikeuteen, mutta nämä todisteluasiat, mitkä parhaiten selviävät käräjäoikeudessa, pitäisi jättää sen päätöksen varaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen sisältyvien

ensimmäisen lakiehdotuksen

2 luvun 8 § ja luvun otsikko,

17 luvun 3 § ja luvun otsikko,

24 luvun 1—14 § ja 1 §:n edellä oleva alaotsikko, 15—19 § ja 15 §:n edellä oleva alaotsikko, 20 § ja sen edellä oleva alaotsikko sekä 21 § ja sen edellä oleva alaotsikko ja luvun otsikko,

25 luvun 1 ja 2 § ja 1 §:n edellä oleva alaotsikko, 3 ja 4 § ja 3 §:n edellä oleva alaotsikko, 5—10 § ja 5 §:n edellä oleva alaotsikko, 11 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 12—14 § ja 12 §:n edellä oleva alaotsikko, 15 ja 16 § ja 15 §:n edellä oleva alaotsikko, 17 § ja sen edellä oleva alaotsikko sekä 18 ja 19 § ja 18 §:n edellä oleva alaotsikko ja luvun otsikko,

26 luvun 1 ja 2 § ja 1 §:n edellä oleva alaotsikko, 3—6 § ja 3 §:n edellä oleva alaotsikko, 7—9 § ja 7 §:n edellä oleva alaotsikko, 10—12 § ja 10 §:n edellä oleva alaotsikko, 13—16 § ja 13 §:n edellä oleva alaotsikko, 17—23 § ja 17 §:n edellä oleva alaotsikko, 24 ja 25 § ja 24 §:n edellä oleva alaotsikko, 26 ja 27 § ja 26 §:n edellä oleva alaotsikko sekä 28 § ja sen edellä oleva alaotsikko ja luvun otsikko sekä

27 luvun 1—5 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 6 luvun 14 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 11 luvun 6 ja 12 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kuudennen lakiehdotuksen 259 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

lakivaliokunnan mietinnössä ehdotetun

seitsemännen lakiehdotuksen 7—9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen sisältyvien toisen ja viidennen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

3) Lakialoite laiksi päihdehuoltolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 142/1997 vp (Päivi Räsänen /skl)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valtakuntaan.

Keskustelu:

Ed. Räsänen: Arvoisa rouva puhemies! Esitän tässä aloitteessani lainmuutosta, jolla voitaisiin mahdollistaa alaikäisen, alle 18-vuotiaan, huumausaineriippuvaisen lapsen tai nuoren tahdosta riippumaton hoito vähintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Huumeidenkäyttöön on maassamme lisääntynyt jyrkästi tällä vuosikymmenellä. Vuodesta 92 huumausainerikoksiin liittyvien syyteiden määrä on kaksinkertaistunut.

Huumeiden käyttäjiksi ajautuneet nuoret ja lapset eivät useinkaan osaa hakeutua tai riippuvaisuutensa vuoksi kykene itse hakeutumaan hoitoon. Monet niistäkin, jotka ovat vapaaehtoisesti hakeutuneet hoitoon, luopuvat kesken hoidon siitä, varsinkin silloin kun vieroitusoireet ovat pahimmillaan. Läheiset, lähiomaiset, ammattiauttajat, poliisi ovat kokeneet monesti voimattomuutta seurattessaan tilannetta vierestä ja nähdessään, kuinka huumeet tuhoavat nuoren elämän, ilman että siihen on mahdollisuutta puuttua.

Tiedämme myös sen, että huumeiden käyttäjien vieroitus-, katkaisu- ja terapiahoito tulisi aloittaa mahdollisimman varhain. Hoitoennuste heikkenee käytön jatkuessa ja siirryttäessä kovempiin aineisiin.

Etenkin huumenuorten vanhemmat ja järjestöt sekä muut huumeongelmaa läheltä seuranneet tahot ovat kiinnittäneet huomiota nykyjärjestelmän riittämättömyyteen. Tahdosta riippumaton hoito on joissakin tapauksissa ainoa mahdollisuus pelastaa nuoren elämä.

Tällä hetkellä meillä ei ole riittäviä säännöksiä tällaisen hoidon järjestämiseksi. Tämänhetkinen lainsäädäntö tarjoaa hajanaisia mahdollisuuksia tahdosta riippumattomaan hoitoon. Esimerkiksi päihdehuoltolaki, lastensuojelulaki ja mielenterveyslain eräät pykälät tarjoavat mahdollisuuksia lyhytaikaiseen hoitoon, noin viiden vuorokauden mittaiseen hoitoon, terveydelle vaarallisen päihteiden käytön perusteella.

Riittävän pitkäaikainen tahdosta riippumaton hoito ei ole käytännössä ollut mahdollista näiden säädösten nojalla. Osittain myös tietysti resurssipulan vuoksi huumeiden vieroitushoito on ollut vaikeuksissa.

Vapaaehtoisen hoitoon hakeutumisen tulee tulla jatkossakin pysyä peruslinjana ja tavoiteltavana toimintamallina. Huumausaineriippuvainen työryhmä viittaa mietinnössään Huumausaineriippuvien hoidon perusajatuksena. Valitettavasti alalla työtä tekevät ovat kuitenkin huomanneet, että se ei kaikissa tapauksissa riitä.

Ruotsissa on vuodesta 90 toteutettu nuorten erityishoitoa koskevaa lakia, jonka mukaan alaikäinen nuori voidaan määrätä huumeikierteen katkaisemiseksi hoitoon tahdostaan riippumatta kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Kuuden kuukauden jälkeen hoitoa voidaan jatkaa, jos se katsotaan tarpeelliseksi. Vastaavia järjestelmiä on kehitetty myös Norjassa ja Tanskassa, ja itse asiassa Ruotsin kokemukset ovat olleet hyviä. Nuorten pitkäaikaishoidon tulokset ovat olleet tyydyttäviä.

Kansalaismielipide on ollut selvästi tahdosta riippumattoman hoidon puolella, ja maassamme on aivan viime viikkoina kerätty laajaa kansalaisadressia, jonka allekirjoittajat vaativat muiden Pohjoismaiden kaltaista lainsäädäntöä. Erityisesti huumenuorten vanhemmat ovat jatkuvasti vedonneet päättäjiin lainsäädännön muuttamiseksi ja ovat vierailleet täällä Eduskuntatalossakin kansanedustajien vieraina useita kertoja.

Näiden syiden vuoksi esitän, että lainsäädäntöä muutettaisiin niin, että vähintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan voitaisiin lääkärin lausunnon perusteella tehdä päätös alaikäisen nuoren tai lapsen tahdosta riippumattomasta huumeivieroitushoidosta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Räsänen esityksessä on hieman pakkolaitoksesta annetun lain tunnelma kaikkiaan, mutta olen kyllä aikanaan itekin kannattanut tämän tyyppistä lainsäädäntöä, koska oikein muuta mahdollisuutta ei ole. Tässä on kuitenkin pari asiaa, joista tietysti voi huomauttaa.

Yksi on sellainen, että jos hoito tapahtuu, niin kuin tässä tapauksessa, nuoren tahdon vastaisesti, kuinka positiiviseen lopputulokseen se on johdattamassa, on toinen asia. Mutta ei kai tilanne tule huonommaksi.

Toisekseen minä en pakkohoitoon saattamis-

ta kyllä ihan kenen tahansa lääkärin allekirjoittamalla paperilla toteuttaisi, vaan siinä pitäisi olla virkalääkäri. Tarkoiton nyt, että kunnanlääkärin tai terveyskeskuslääkärin, sellaisen, joka on virassa oleva lääkäri, pitäisi olla ainakin toisena tämän määräyksen antajana. Silloin voidaan varmistaa ehkä paremmin se, että määräys on asianmukainen.

Ne, jotka tätä varmasti kannattavat, ovat ne kodit, joissa on huumenuoria. He ovat aikamoinen riesa ja rasite näille kodeille. Heille ei mitään mahdeta, vaan he roikkuvat siellä ja voivat olla väkivaltaisia. Tällainen hoitoon saattaminen on ehkä siinäkin mielessä hyväksi, vaikka siitä ei muuta hyötyä olisikaan, että saavat kodit ainakin joksikin aikaa rauhan siltä paineelta, minkä tällainen nuori aiheuttaa, niin raa'asti kuin tämä on sanottukin. En minä siihen hoitopuoleen kovin paljon usko, mutta joitakin hyviä puolia tässä on kuitenkin ja aivan välttämättömiä tarpeita.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti myös kannattaa, niin kuin käsitin ed. Aittoniemenkin kannattavan, ed. Räsänen tekemää lakialoitetta ja toivoa, että se sosiaali- ja terveysvaliokunnassa otettaisiin käsittelyyn. Kyllä kai meidän päättäjänä pitäisi tuntea tällaista, voisiko sanoa, oikeata vastuuta näistä lapsista, joista tässä on kysymys. He ovat monesti ehkä tahtomattaan, ehkä uteliaisuudesta ja kokeilunhalusta, kavereiden suostuttelusta tai painostuksesta joutuneet tällaisiin kierteisiin, ja näiden asioiden hoitaminen on erittäin hankalaa. Varmaan kaikki ymmärrämme, että se on myös arkaluontoinen asia, lapsen kannalta arkaluontoinen ja vaikea, myös hänen vanhempiansa ja perheensä ja kaikkien läheistensä kannalta vaikea.

Mutta jos ajatellaan sen lapsen elämää kokonaisuutena ja meidän päättäjien vastuuta käyttä sellaisia keinoja, joissa ehkä sivulliset henkilöt, tässä tapauksessa siis lääkärit, voisivat tällaisesta tahdonvastaisesta hoidosta päättää, uskon itse, että me teemme palveluksen näille yksityisille ihmisille, mutta myös isänmaallemme.

Harmittelen sitä, että huumausainepoliittinen toimikunta, johon ed. Räsänen mietintönsä perusteluissa viittaa, on jäänyt hyssyttelylinjalle mietinnössään, kun se viittaa eettisiin kysymyksiin, joita pitäisi tutkia tahdon vastaisen hoidon kohdalla. Ne ovat tietysti tärkeitä. Aina etiikka on tärkeätä, mutta, voisiko sanoa terve maalais- tai kaupunkilaisjärki kuitenkin ilman filosofisia ja eettisiä pohdintoja asettaa tässä rajat varmasti aivan oikeisiin paikkoihin. Kun ihminen itse ei

pysty tuntemaan vastuuta, jonkun muun pitää se silloin tuntea ja kantaa sitä hänen puolestaan, ja käsittääkseni juuri siitä on tässä aloitteessa kysymys.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan heti alkuun haluan sanoa, että en ole varma, kannatanko juuri tätä lakialoitetta. Mutta heti haluan jatkaa perään, että tämä asia on äärimmäisen tärkeä. Tämä on polttava kysymys tällä hetkellä. On ollut järkyttävää havaita totuus, kun olemme kuvitelleet, että se on vain suurkaupungin pulma. Minulla on tietoja pienemmistä kaupungeista, kotikaupungistani Kotkasta, joka on paljon pienempi kuin Helsinki, mutta myös aivan maalaiskunnista, siis pieniltä paikkakunnilta, joille huumeapulma on edennyt. Vallankin pienemmällä paikkakunnilla asia saattaa olla niin kipeä, että vanhemmat kieltäytyvät näkemästä sitä. Se on niin traaginen isku, että isä ja äiti eivät suostu uskomaan, että lapsi käyttää huumeita.

Näillä perusteilla, vaikka sana "pakkohoito" tuntuu omalla tavallaan pahalta, olen kyllä valmis siihen, että jonkinlainen mekanismi lasten vieroittamiseksi näistä aineista täytyy voida olla. Mutta, arvoisa rouva puhemies, kuten sanoin, en ole ihan varma, onko se juuri tämä lakialoite, jolla tämä asia ratkeaa, mutta ilmoitan sydämeäni kannattavani sellaista toimintaa, joka kumpuaa siitä huolesta, josta tämäkin lakialoite on erinomainen esimerkki.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Korostan vielä, että mielestäni meidän tulisi seurata tarkkaan muiden maiden esimerkkejä. Ruotsin tilanne on monessa suhteessa vertailukelpoinen oman maamme huumeilanteeseen. Ruotsissa on todellakin saatu hyviä kokemuksia tämantapaisesta lainmuutoksesta.

Nuoren ja lapsen oma tahto voi olla vaihteleva. Välillä hän haluaa huumeista eroon, ja taas välillä huumeoporukka ja entinen elämäntapa vetää puoleensa. Silloin mielestäni aikuisten on otettava ja kannettava vastuun alaikäisten hyvinvoinnista. Mielestäni se ei ole väärää holhoamista, vaan lasten suojelua sanan varsinaisessa merkityksessä.

Vielä haluan huomauttaa, että lakialoitteesta ei esitetä tahdonvastaisista huumevieroitushoitoa aikuisille, vaan nimenomaan lapsille.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Voimassa oleva laki ei todellakaan sovi sen parem-

min alkoholin väärinkäyttäjien kuin huumausainneiden käyttäjien hoitoon. Laki tehtiin aikanaan, taisi olla jo 15 vuotta sitten, täysin tahallisesti niin vaikeaksi soveltaa, että sitä ei voinut käyttää alkoholisteihinkaan lainkaan. Tämän vuoksi muun muassa alkoholistiparantolat jouduttiin tyhjinä lakkauttamaan.

Tähän politiikkaan on kyllä ollut syynä se, niin kuin edustaja Oulun puolesta, ed. Alaranta, äsken sanoi, että meillä on niin hyväksyvä huumausainepolitiikka, niin hyväksyvä rikoslakipolitiikka, että kaikki nähdään vain hyvänä eikä mikään pakko voi koskaan tulla kysymykseen. Tähän tämä on tietysti meillä johtanut.

Nuorille pitää asettaa rajat. Ne rajat asetetaan tällä lakiesityksellä juuri nuoren edun mukaisesti, se ei ole missään tapauksessa nuoria vastaan. Tulen hyvin lämpimästi kannattamaan tämän tyypistä lainsäädäntöä.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! En voi muuta kuin yhtyä useisiin edellä käytettyihin puheenvuoroihin. Ongelma on erittäin akuutti ja pahenee koko ajan. Kun ed. Kekkonenkin puhui omasta kotikaupungistaan, voin todeta, että huumeongelma on myös omassa kotikaupungissani Kuopiossa räjähtämässä käsiin. Siitä syystä ed. Räsänen lakialoite on erittäin hyvä ja kannatettava.

Se, mihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota, on riittävien taloudellisten resurssien ohjaaminen tähän hoitotyöhön, koska pelkkä pakolla säilyttäminen huumeista irti ei johda yhtään mihinkään. Pakkohoitoon tulisi sisällyttää myös riittävää kuntoutusta ja vieroitusta sekä sellaista ohjaamista ja tukemista, että myös lopputuloksena tavoitteet saavutetaan.

Ed. Kekkonen: Rouva puhemies! Ihan lyhyesti loppuun totean vain sen, että mielenkiintoinen asia on se, että suhde alkoholiin on aika lailla stereotyyppinen. Sitä paheksutaan tai siihen suhtaudutaan huvittuneesti tai piittaamattomasti tai todetaan, että se nyt on tätä nykyaikaa, tai todetaan, että niinhän muuallakin maailmassa alkoholia käytetään, mutta nämä normaalit käyttäytymiskaavat eivät sovi huumeasiaan. Kerroin yhden esimerkin siitä, että asia saattaa olla niin kipeä, että ihmiset kieltäytyvät näkemästä sitä.

Se joka tapauksessa on totta, että vaikka he näkevätkin, ei ole mekanismeja eikä keinoja, miten suhtautua huumeita käyttävään nuoreen tai huumeita käyttävään lapseen. Näilläkin perus-

teilla, edelleen toistan sen, on tärkeätä, että tämä huoli näkyy myös lakialoitteena ja ihan käytännön toimina.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

4) Lakialoite laeiksi työntekijäin eläkelain 4 §:n ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 143/1997 vp (Valto Koski /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. V. Koski: Arvoisa rouva puhemies! Luulin jo kahden tunnin odottelun jälkeen, että olen tehnyt jotakin korvaamatonta. Onneksi en ollut tehnyt ja pääsen esittämään perustelut lakialoitteelleni.

Olen valmistellut lakialoitteen n:o 143/1997 vp. Sen on allekirjoittanut 77 kansanedustajaa, mikä kertoo asialla olevan laajaa kannatusta eduskunnassa. Lakialoitteella pyrimme alentamaan ammattisukeltajan eläkeikää 65 vuodesta 55 vuoteen. Kuten esityksen perusteluissa todetaan, työntekijän eläkeikä on sekä julkisella että yksityisillä aloilla yhdenmukaistettu 65 ikävuoteen. Varhennettua vanhuuseläkettä, osa-aika-eläkettä ja työkyvyttömyyseläkettä koskevilla säännöksillä on yhdenmukaisen käytännön myötä tulevia ongelmia pyritty korjaamaan.

Tästä huolimatta voidaan todeta, että eläkelainsäädäntö ja eläkejärjestelmän todellisuus ovat etäällä toisistaan. Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä on todellisuudessa noin 59 vuotta. Eläkelainsäädäntö lähes kaikkiin ammattiryhmiin sovelletulla 65 vuoden eläkeiällä on kaavamainen ja huonosti soveltuva. Paremminkin toimiva eläkejärjestelmä ottaisi huomioon eri ammattiryhmien työn vaativuuden.

Vuonna 1989 eläkeikää tietyillä aloilla nostettiin 55 vuodesta 65 vuoteen. Tuolloin lainmuutoksella poistettiin erityiset alemmat eläkeiät ja käyttöön otettiin yksilöllinen varhaiseläkejärjestelmä ja eräitä muita eläkemutoksia. Varhaiseläkkeen ikäraja oli 55 vuotta, joka

myöhemmin nostettiin 58 vuoteen. Kaupassa myytiin vähemmistön alemmat ammattikohtaiset eläkeiät ja ostettiin enemmistölle varhaiseläkejärjestelmä.

Tuolloin selitettiin, että yksilöllinen varhaiseläkejärjestelmä kompensoisi tai jopa korvaisi poistetut ammattikohtaiset alemmat eläkeiät eli normaalit vanhuuseläkkeet. Asia on kuitenkin kokonaan toisin. Yksilöllinen varhaiseläke on yksittäisen enemmän tai vähemmän raihnaisen työntekijän ennenaikainen sairaus- ja työkyvyttömyyseläke, kun työkyky ei kestä vanhuuseläkkeen ikään asti. Ammattikohtainen alempi eläkeikä sen sijaan oikeuttaa normaaliin vanhuuseläkkeeseen, jolle siirrytään, kun eläkeikä on saavutettu ja mieluummin vielä hyvässä kunnossa.

Lakiesityksessä tavoitellaan sukeltajan tehtävissä olevien henkilöiden eläkeiän kohtuullistamista. Samaan aikaan valtakunnassa on meneillään palomiesten työtaistelu, jonka taustalla ovat osittain saman tyyppiset vaatimukset. Palotöissä esimerkiksi savusukeltajan tehtävät voidaan hyvin rinnastaa veden alla tapahtuvaan sukeltamissuoritukseen ja rasittavuuden mittaamisessa voidaan käyttää samoja perusteita. Esitykselläni on siis liittymäkohtia siihen, miten palotoimen työtaistelun yhteydessä palomiesten vaatimukset eläkekysymyksessä edistyvät. On myös jätetty eduskunnalle lakialoite koskien palomiesten eläkejärjestelyä. Kaksikin lakialoitetta on täällä käsiteltävänä.

Ammattikseen sukeltajan tehtävissä olevien henkilöiden työn rasittavuutta voidaan pitää sellaisena, että vanhuuseläkeiän alentaminen on hyvin perusteltua. Sukeltajan työn fyysinen ja henkinen kuormittavuus ovat sellaisia, että työn jatkaminen 65 vuoden ikään ei käytännössä ole mahdollista, kuten olen todennut. Tällä hetkellä esimerkinomaisesti voin todeta, että yli 55-vuotiaista ammattisukeltajista on vain noin 5 prosenttia eli 12 henkilöä työelämässä ja näiden 12:n joukossa ei ole yhtään yli 60-vuotiaista. Tämä arvio ei koske armeijan palokunnan sukeltajia.

Sukeltajat joutuvat työssään kärsimään kylmyydestä ja paineen vaihteluista. Siksi sydän- ja verisuonitaudit ja kuulon ongelmat ovat sukeltajille yleisiä. Ilmansaannin estyminen ja nopeat pintaannousut aiheuttavat vaikeuksia nuorille ja normaalikuntoisillekin henkilöille. Iäkkäille ne ovat aina hengenvaarallisia. Sukeltajan työn raskaus ja vaativuus ovat peruste ammattikohtaisen vanhuuseläkeiän alentamiseen. Kohtuullinen

eläkeikä sukeltajan tehtävissä toimiville olisi mielestäni 55 vuotta.

Haluan esityksessäni korostaa, että kysymys on ammattisukeltajiksi luokiteltavista ammatti-ihmisistä. Ammatissa työskentelee Suomessa vain noin sata henkilöä. Ammattisukeltajaksi voidaan katsoa sukeltajatutkinnon suorittanut ja päätoimisessa sukeltajan tehtävässä toimiva henkilö. Sukeltajan eläkeiän alentamisella ei olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Lisäksi haluan korostaa, että alentaminen vastaisi myös Kansainvälisen työjärjestön Ilon suosituksia, jotka Suomi on tietääkseni ratifioinut.

Teknisesti lakimuutos voidaan toteuttaa esittämälläni tavalla eläkelain 4 §:n ja lyhytaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden eläkelain 4 §:n muutoksella.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteen on allekirjoittanut siis lähes 80 kansanedustajaa, joille olen luonnollisesti asian selostanut ja toimittanut aineistoa perusteluksi lakialoitteen tarpeellisuutta harkittaessa, joten toivon asian jatkokäsittelyn yhteydessä, että asianomaista lakialoitetta voitaisiin käsitellä myönteisessä hengessä ja se tulisi aikanaan myös käytännössä toteutettavaksi laiksi.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakialoite osuu hyvään saumaan siinä mielessä, että parhaillaan on palomiesten lakko, jonka yhtenä teemana, yhtenä asiana, on eläkeikä. Huonoon saumaan tämä osuu sen takia, että palomiesten lakolla ei ilmeisesti saavuteta eläkeikäasiassa sitä, mihin on pyritty. Huono asia on se, että siitä saattaa tulla sen kaltainen ennakkotapaus, johon vedoten myöskin tämä lakialoite saattaa joutua vastatuuleen.

Koska tunnen varsin paljon sukeltajia, nimenomaan väylätöitä tehneitä sukeltajia, ja kun ed. V. Koski vertasi vesisukeltamista savusukeltamiseen rasittavuudeltaan, uskaltaisin tässä sanoa, että kyllä vedessä sukeltaminen, vedenalaisessa paineessa toimiminen, on raskaampaa kuin savusukeltaminen, ei vähemmän sen takia, että kulloinkin työrupeama veden alla kestää aika kauan ja sieltä ylöstuleminen paineenvaihteluineen merkitsee valtavaa rasitusta ihmisen koko elimistölle.

Eli tämä on erinomaisen kannatettava ja hyvä asia ja tälle olisi syytä toivoa menestystä, mutta realistina on kyllä pakko samaan hengenvetoon sanoa, että voi olla, että meneillään oleva lakko saattaa vaikeuttaa tämän asian etenemistä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä olen allekirjoittanut tämän ed. V. Kosken aloitteen. En ole kyllä tutustunut siihen taustamateriaaliin, mutta ei ole ollut tarpeellistakaan. Varmasti meistä jokainen tietää ja ymmärtää, kuinka vaikeata sukeltajan työ on. Minulle tulee aina paha olo, kun näen kun sukeltaja menee jäiseen avantoon. Tulee aina vilunpöyristykset päälle. Pitäisi olla työtä kymmenen vuotta korkeintaan ja sitten eläkkeelle siitä hommasta.

Mutta niin kuin ed. Kekkonen totesi, tuskinpa tällä aloitteella on kovin suuria menestymisen mahdollisuuksia. Kun ajatellaan palomiesten eläkeikää, siinä työssä on kysymys palomiesten osalta vielä pelastustehtävistä, joissa on kysymys pelastettavankin turvallisuudesta, jos palomies on yli-ikäinen eikä pysty siihen huippu-suoritukseen, joka monta kertaa tarvitaan ja vaaditaan. Tässä ei nyt ole useinkaan, sukeltajan tehtävissä, kysymys sellaisesta asiasta kuin palomiesten osalta, ja kun palomiesten osalta ei näytä olevan mitään mahdollisuuksia eläkeiän alentamiseen, kyllä varmasti käy tässä samalla tavalla.

Yhteiskunta ja tämä eduskunta on kovin tyyli eläkeiän alentamisvaatimuksille. Olen sitä mieltä, että se on väärin, koska kyllä tietyissä ammateissa pitäisi ajatella näitä asioita ammattikohtaisesti. Jos me kerran tiedämme, että eläkkeellepääsy nuorempana olisi välttämätöntä, kyllä siihen pitäisi yhteiskunnassa myönteisesti suhtautua. Ei se mitään lumivyöryä tietenkään aiheuta yleisen eläkeiän alentamisen vaatimuksina, vaikka yksittäisissä tapauksissa joustettaisiinkin.

Ed. V. K o s k i : Arvoisa rouva puhemies! En oikeastaan ymmärrä kollegojeni pessimistisyyttä siinä mielessä, että jos tutustutaan tähän määrään sukeltajia, joista on kysymys, asia ei tietysti siltä osin ole sen tyyppinen, että sitä kannattaa rinnastaa palomiesten eläkeasiaan. Toivoisin mieluummin mentävän niinpäin, että kun tämä on pikkasen pienempi asia, käännettäisiin nämä toisinpäin niin, että palomiestenkin asiaa voitaisiin tällä lakialoitteella auttaa.

Ymmärrän kyllä tietysti sen realismin, joka pitkän aikaa täällä istuneelle edustajalle on syntynyt lakialoitteiden käsittelystä, koska tässäkin lakialoitteessa ei sittenkään ole koko kansanedustajajoukko mukana. Kuitenkin tällaisen työn rasittavuus huomioon ottaen ja ne kustannukset, joita tästä käytännössä seuraisi, verrattuna olosuhteisiin, joissa tänä päivänä sukeltajat elävät, niin kuin lakialoitteessani olen todennut,

toivon, vaikka lakialoite näillä lähtösanoilla liikkeelle lähteekin, että ymmärtämystä löytyisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

5) Lakialoite laiksi asunto-osuuskuntatalolainojen korkotuesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 146/1997 vp (Riitta Korhonen /kok)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys uudeksi perustuslaiksi oli vasta eduskunnassa lähetekeskustelussa. Kansalaisten perusoikeudet ja tasavertaisuus lain edessä säilyvät ainakin teoriassa myös tämän ehdotuksen mukaan. Kun lakeja muutetaan, saattaa sattuakin, että tapahtuu myös väliinpuotoamista, tahatontakin. Tällaisesta tahattomasta oikeuksien loukkauksen kohteeksi joutumisesta on kyse niiden asukkaiden kohdalla, jotka tässä valtakunnassa ovat asukkaina ja osakkaina asunto-osuuskunnissa.

Asunto-osakeyhtiöillä on mahdollisuus saada kiinteistöjensä perusparannuksiin korjausavustusta ja korkotukilainaa. Kyseiset tukimuodot rajoittuvat kuitenkin vain asunto-osakeyhtiöihin, joihin sovelletaan asunto-osakeyhtiölakia. Asunto-osuuskuntiin sovelletaan taas osuuskuntalakia, joten ne eivät ole oikeutettuja korjausavustuksiin eivätkä korkotukilainoihin.

Aikaisemmin aravalaisissa oli maininta asunto-osuuskunnista, joten asunto-osuuskunnilla oli mahdollisuus saada pitkäaikaista aravalainaa kiinteistöjensä perusparannuksiin. Uuden aravalain myötä 1994 asunto-osuuskuntia koskevat maininnat kuitenkin poistettiin. Uutta aravalakia sovellettiin siten, että asunto-osuuskunnat rinnastettiin omistusasuntoihin. Omistusasuvallainojen myöntäminen taas lopetettiin kulu- van vuoden alusta lähtien. Tämän seurauksena asunto-osuuskunnat ovat tipahtaneet täysin perusparannustukien ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Asunto-osuuskuntataloja ei enää ole jäljellä valtakunnassa kovinkaan

monta, eikä uusia asunto-osuuskuntataloja voi enää aravalain mukaankaan syntyä. Olemassa olevia taloja on kuitenkin asuinkäytössä, ja niitä tulisi voida perusparantaa ilman kohtuuttomia kustannuksia samoilla perusteilla ja oikeuksilla kuin muitakin rakennuksia. Ei voida myöskään olettaa, että kaikkien olisi muutettava osuuskuntamuotonsa osakeyhtiöksi, jotta oikeus korkotukilainaan syntyisi. Onkin siis ensiarvoisen tärkeää kohdella tasapuolisesti asunto-osakeyhtiötä ja asunto-osuuskuntia. Tämän vuoksi asunto-osuuskuntataloille on annettava samanlainen oikeus korkotukilainaan kuin asunto-osakeyhtiöilläkin on.

Arvoisa puhemies! Ongelma on toki pieni, mutta periaatteellisesti suuri. Sen ratkaisu ei vaa-di valtiolta lisärahoitusta, vaan pikemminkin lain muodossa oikeutusta olla jako-osalla olemassa olevia korkotukilainoja myönnettäessä. Tästä syystä olen laatinut nyt lähetekeskustelussa olevan lakialoitteeni, joka on perusteiltaan saman kaltainen kuin vastaava asunto-osakeyhtiöitä koskeva laki. Laki on esitetty määräaikaiseksi. Tällä lakialoitteellani haluan paikata sitä perustuslaillista oikeusvajetta, joka kohdistuu asunto-osuuskuntien asukkaisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys miinojen, ansojen ja muiden taisteluvälineiden käyttöä koskevista kielloista ja rajoituksista tehdyn muutetun pöytäkirjan hyväksymisestä

Hallituksen esitys 205/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

—
Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

—
Täysistunto lopetetaan kello 20.33.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

